Journal of Geography and Planning
Online ISSN: 2717-3534 Print ISSN: 2008-8078
Homepage: https://geoplanning.tabrizu.ac.ir

Investigating the variables of desirable urban management in the Tehran metropolitan area using the cognitive mapping approach

Saeid Khatam[1], **Hossein Kazemi**[2]✉

1. Master of Public Administration, Management Department, Faculty of Administrative Sciences and Economics, Vali Asr University, Rafsanjan, Iran. E-mail: s.khatam@stu.vru.ac.ir
2. Corresponding Author, Assistant Professor, Department of Public Administration, Faculty of Administrative Sciences and Economics, Vali Asr University, Rafsanjan, Iran., Iran. E-mail: h.kazemi@vru.ac.ir

Article Info

Article type:
Research Article

Article history:
Received: 13 August 2025
Revised: 24 December 2025
Accepted: 3 January 2026
Published: 29 July 2026

Keywords:
Good urban governance,
cognitive mapping approach,
Tehran metropolis,
desirable urban management.

ABSTRACT

Objective: The present study was to investigate the variables of desirable urban management in the Tehran metropolis using the cognitive mapping approach. It is applied in terms of purpose and descriptive in terms of data collection.

Research Method: In this study, 15 professors, experts, and specialists in the field of urban management in the Tehran metropolis were considered as research samples, and the sample selection method was purposeful and snowball. To identify the factors, first, theoretical foundations and backgrounds were examined, then interviews were conducted with experts, and content analysis was used. The average of experts' opinions on fuzzy logic was used to screen the data. A questionnaire with a matrix structure was prepared to discover causal relationships between factors, and the result led to a model.

Findings: The findings of nonparametric correlation tests showed that since the significance of the tests is greater than 0.05, there is no significant relationship with a probability of 95% between the experts' expertise indices and the complexity indices of the cognitive maps. Also, based on the results of the correlation method of the second-order assignment procedure, it was found that at this level of confidence between the cognitive maps, in addition to the analysis result of the significance level of 0.05, there is a significant linear correlation between the experts. A cluster based on the specified similarity data is created; that is, the personal characteristics of the experts' membership in different organizations could not create a significant difference between the maps of the experts.

Conclusion: Based on the research, it was determined that strong relationships are seen between variables such as "urban future planning", "citizen participation", "informal relations" and "intra-urban spatial justice", while "quality of civil society" and "citizen satisfaction" (in some cases) as well as "integrated management" (with some variables) show less relationships.

Cite this article: Khatam, S. & Kazemi, H. (2026). Investigating the variables of desirable urban management in the Tehran metropolitan area using the cognitive mapping approach. *Journal of Geography and Planning*, 30(97), 297-319. http//doi.org/10.22034/gp.2026.68644.3441

© The Author(s).
Publisher: University of Tabriz.
DOI: http//doi.org/10.22034/gp.2026.68644.3441

Introduction

Today, in cities, especially in large cities in developing countries, the formation of the concept of citizenship, participation, and citizenship rights is very important. The above issue is more important for Iran because Iranian cities have always been the place where governments exercise sovereignty, and the city's dependence on sovereignty is a prominent element of urbanization in Iran. A review of studies on the problems of cities and citizens on the one hand and the management of city affairs on the other shows that the existing management system has neither the necessary authority to solve its problems nor the necessary capacity and mechanism to deal with the emerging problems. To solve such problems, strategies such as decentralization of central power, attracting public participation in urban management, efficient management, and improving the quality of urban life have been proposed, the implementation of which will also lead to the promotion of the position of desirable urban management. Achieving the above goals requires that the urban management system be responsible for managing and directing the entire geographical space and urban functions, and in this regard, it must supervise all relevant elements and organizations and the entire city area. Therefore, the city, as an integrated and interconnected whole, needs a powerful organization with integrated and efficient management.

Materials and Methods

The present study is descriptive in terms of its applied purpose and data collection, with the aim of describing the understanding of the causal model of the hidden variables of desirable urban management in the Tehran metropolitan area using the cognitive mapping approach, as well as proposing to determine the factors affecting desirable urban management in the Tehran metropolitan area, as well as determining the causal relationships between the process factors of desirable urban management in the Tehran metropolitan area. The present method is a mixed method and exploratory type and is carried out in two stages, qualitative-comparative and quantitative, respectively. Two parts will be implemented in the qualitative stage. In the first part, with comparative studies, referring to upstream documents and evidence, as well as interviews with specialists and experts, a framework for understanding the causal model of desirable urban management in the Tehran metropolitan area will be achieved using cognitive mapping. The output of this cognitive mapping stage will be the framework for understanding the causal model of desirable urban management in the Tehran metropolitan area. In the second part, by conducting interviews with a number of experts in the field of policymaking and document implementation, the factors affecting desirable urban management in the Tehran metropolitan area will be determined. In the quantitative stage, based on the factors obtained by distributing interview questions among experts, validation will be done and prioritized, and finally, corrective solutions will be proposed in order of priority.

Results

The findings are consistent with the results of studies by Adam et al. (2023), Omri and Mabrouk (2020), Virtudos (2016), Mojtaba Zadeh Khanghahi et al. (2021), Seyed Bagher Hosseini and Mohsen Kameli (2017). The findings indicate that integrated management means coordination between different institutions and comprehensive planning for urban development. Urban future planning also means planning for the future needs of the city and citizens, which should be considered as a priority. In general, the results of this study indicate that for optimal urban management in the metropolis of Tehran, attention to spatial justice, reducing the inflation of urban regulations, and strengthening the quality of civil society are of great importance. Also, the need to improve citizen participation and voluntary activities as solutions to increase satisfaction and quality of life in cities should be considered. Finally, this study can be used as a guide for policymakers and urban managers in designing and implementing effective programs to improve urban management in Tehran and other metropolises. To be placed.

Conclusion

The main objective of this paper was to identify the factors affecting desirable urban management in the Tehran metropolitan area using the cognitive mapping approach. In order to achieve this goal, the results showed that: The results of non-parametric correlation tests show that with a probability of 95%, there is no significant relationship between the experts' expertise indicators and the complexity indicators of cognitive maps ($p > 0.05$). This means that the level of expertise of individuals did not have a direct effect on the complexity of their cognitive maps. On the other hand, the results of the correlation method "second-order assignment procedure" show that there is a significant linear correlation between the experts' cognitive maps and other factors ($p < 0.05$). This finding is consistent with the results of cluster analysis determined based on similarity data. The analysis shows that the personal characteristics and membership of experts in different organizations could not create a significant difference in the experts' maps. This emphasizes the importance of other factors in the

formation of cognitive maps. Based on the multidimensional scaling analysis table, the integrated map shows the relationships between different dimensions of cognitive maps using multidimensional scaling. Non-zero values in this table indicate the existence of a relationship between two components. The larger the value, the stronger the relationship.

Keywords: Good urban governance, cognitive mapping approach, Tehran metropolis, desirable urban management.

جغرافیا و برنامه ریزی
شاپا چاپی: ۲۰۰۸-۸۰۷۸ شاپا الکترونیکی: ۲۷۱۷-۳۵۳۴
Homepage: https://geoplanning.tabrizu.ac.ir

بررسی متغیرهای مدیریت مطلوب شهری درکلانشهرتهران با استفاده از رویکردنگاشت شناختی

سعید خاتم[۱]، حسین کاظمی[۲]✉

۱. کارشناس ارشد مدیریت دولتی، گروه مدیریت، دانشکده علوم اداری و اقتصاد، دانشگاه ولی عصر(عج)، رفسنجان، ایران. رایانامه: s.khatam@stu.vru.ac.ir
۲. نویسنده مسئول، استادیار، گروه مدیریت دولتی، دانشکده علوم اداری و اقتصاد، دانشگاه ولی عصر(عج)، رفسنجان، ایران. رایانامه: h.kazemi@vru.ac.ir

اطلاعات مقاله

نوع مقاله:
مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۵/۲۲
تاریخ بازنگری: ۱۴۰۴/۱۰/۰۳
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۱۰/۱۳
تاریخ انتشار: ۱۴۰۵/۰۵/۰۷

کلیدواژه‌ها:
حکمروایی خوب شهری،
رویکرد نگاشت شناختی،
کلانشهر تهران،
مدیریت مطلوب شهری.

چکیده

هدف: پژوهش حاضر بررسی متغیرهای مدیریت مطلوب شهری درکلانشهر تهران با استفاده از رویکردنگاشت شناختی بوده است از نظر هدف کاربردی و از حیث جمع‌آوری داده‌هاتوصیفی است.

روش پژوهش: در این پژوهش تعداد ۱۵ نفر از اساتید و خبرگان و متخصصان حوزه مدیریت شهری کلانشهر تهران به‌عنوان نمونه پژوهش درنظر گرفته شدند و روش انتخاب نمونه به صورت هدفمند وگلوله برفی بود. برای شناسایی عوامل ابتدامبانی نظری و پیشینه‌ها مورد بررسی قرارگرفت سپس با خبرگان مصاحبه انجام شدو از تحلیل مضمون استفاده گردید. برای غربالگری داده‌ها ازمیانگین نظر خبرگان برمنطق فازی استفاده شد، پرسشنامه‌ای با ساختاری ماتریسی برای کشف روابط علی میان عوامل تهیه و نتیجه به یک مدل منجرگردید.

یافته‌ها: یافته‌های آزمون‌های همبستگی ناپارامتریک نشان داد از آن‌جا که معناداری آزمون‌ها بزرگ‌تر از ۰/۰۵ است، با احتمال ۹۵ درصد میان شاخص‌های خبرگی خبرگان و شاخص‌های پیچیدگی نقشه‌های شناختی رابطهٔ معناداری وجود ندارد. همچنین براساس برایند نتایج روش همبستگی رویهٔ تخصیص درجهٔ دوم معلوم شد در این سطح اطمینان میان نقشه‌های شناختی به علاوه براساس نتیجهٔ تحلیل سطح معناداری ۰/۰۵ خبرگان همبستگی خطی معناداری وجود دارد. خوشه‌ای مبتنی برداده‌های تشابه مشخص شده ایجاد می‌شوند؛ یعنی ویژگی‌های شخصی عضویت خبرگان درسازمان‌های مختلف نتوانسته میان نقشه‌های خبرگان تفاوت معناداری ایجادکند.

نتیجه‌گیری:براساس پژوهش مشخص گردیدکه روابط قوی بین متغیرهایی مانند «آینده‌سازی شهری»، «مشارکت شهروندی»، «روابط غیر رسمی» و «عدالت فضایی درون شهری» دیده می‌شود،در حالی که «کیفیت جامعه مدنی» و «رضایتمندی شهروندان» (در برخی موارد) و همچنین «مدیریت یکپارچه» (با برخی متغیرها) روابط کمتری ازخود نشان می‌دهند.

استناد: خاتم، سعید؛ و کاظمی، حسین (۱۴۰۵). بررسی متغیرهای مدیریت مطلوب شهری درکلانشهرتهران با استفاده از رویکردنگاشت شناختی. *جغرافیا و برنامه‌ریزی*، ۳۰ (۹۷)، ۲۹۷-۳۱۹.

http//doi.org/10.22034/gp.2026.68644.3441

ناشر: دانشگاه تبریز.

© نویسندگان.

مقدمه

امروزه در سطح شهرها به‌ویژه شهرهای بزرگ کشورهای درحال‌توسعه، شکل‌گیری مفهوم شهروندی، مشارکت و حقوق شهروندی بسیار مهم جلوه می‌کند. مسئله فوق برای ایران بااهمیت‌تر است؛ به این علت که شهرهای ایران همواره محل اعمال حاکمیت دولت‌ها بوده و وابستگی شهر به حاکمیت، عنصر بارز شهرنشینی در ایران می‌باشد. اهمیت درک رابطه بین احساسات عمومی و محیط شهری در این واقعیت نهفته است که زمینه‌های اجتماعی پویا را از دیدگاه شهروندان آشکار می نماید و بینش‌هایی را در مورد اینکه کدام محیط‌های خاص شهری می‌توانند شادی و رفاه مردم را ارتقا دهند ارائه دهد. علاوه بر این درکی مناسب برای آینده مدیریت و برنامه‌ریزی شهری خواهد بود (یانگ[1] و همکاران، ۲۰۲۲). در دوران اخیر، شهرنشینی و مسائل مرتبط با تأکید بر پیامدهای آن برای توسعه پایدار شهر به یک عنصر اساسی در گفتمان جهانی تبدیل شده است. مسائل شهرنشینی بر استدلال‌های فکری در زیرساختهای مختلف غالب بوده است زیرا تهدیدهای بزرگی را برای توسعه پایدار ایجاد می‌کند (آدام[2] و همکاران، ۲۰۲۳). مناطق شهری به طور فزاینده‌ای با چالش‌هایی مانند رشد سریع جمعیت، تخریب محیط زیست و تغییرات اقلیمی مواجه هستند که نیازمند راه‌حل‌های نوآورانه برای توسعه پایدار است (مودانیری و اتالاری[3]، ۲۰۲۵). تمرکز سریع جمعیت، رشد نامنظم ساخت و ساز، کمبود اطلاعات برای گسترش شهر و تغییر کاربری زمین و...، از چالش‌های برنامه‌ریزی فضایی شهری در شهرهای مناطق عقب‌مانده می باشد (شکاری و رادرا[4]، ۲۰۲۲). گسترش شهرنشینی فشار قابل توجهی بر منابع و زیرساخت‌ها وارد کرده است که منجر به زوال محیط زیست، کمبود غذا، ازدحام ترافیک و چالش‌های مختلف دیگر شده است (لی[5] و همکاران، ۲۰۲۵). فرآیند شهرنشینی چالش‌هایی مانند رشد جمعیت، کمبود منابع و آلودگی محیط زیست را به همراه دارد و ساخت شهر هوشمند به عنوان راهی موثر برای حل این مشکلات در نظر گرفته می‌شود (لیو وهمکاران، ۲۰۲۵)شهرهای کوچک به ویژه شهرهای واقع در مناطق داخلی کشور به دلیل کمبود نیروی کار ماهر، کانال مالی محدود، زیرساخت‌های عمومی عقب‌مانده، توانایی مدیریتی ضعیف دچار رکود اقتصادی و کاهش جمعیت شده اند (ژو[6] و شی، ۲۰۲۲). طبق برآوردهای بانک جهانی برای سال ۲۰۲۳، جمعیت شهری تقریباً ۵۷٪ از جمعیت جهان را تشکیل می‌دهد و حدود ۴٫۶ میلیارد نفر در مناطق شهری زندگی می‌کنند. انتظار می‌رود نسبت جمعیت شهری جهان بیشتر افزایش یابد و تا سال ۲۰۵۰ به ۷۰٪ برسد. بنابراین روندهای فعلی در توسعه و کارکردهای جدید فضاهای شهری نیازمند رویکردهای نوآورانه و خلاقانه برای برنامه‌ریزی پایدار است (سیمون[7] و همکاران، ۲۰۲۱). کاربرد فناوری‌های نوآورانه به عنوان عاملی توانمندساز در فرآیندهای مدیریت مطلوب شهری پایدار مورد توجه قرار گرفته است. با این حال با ظهور مجموعه‌ای از عوامل فناوری دیجیتال در چشم‌انداز وسیع‌تر برنامه‌ریزی شهری، بررسی انتقادی چگونگی بهبود نتایج بازآفرینی شهری توسط این فناوری‌های جدید ضروری می باشد (ایسکو[8] و همکاران، ۲۰۲۴). نهادهای اداری و عمومی در سراسر جهان به طور فزاینده‌ای با رشد فناوری‌های زیربنایی در تصمیم‌گیری‌های اداری هوشمندخود استفاده می‌کنند. تصمیم‌گیری‌های اداری هوشمند با اعمال مستقیم اقتدار عمومی بر شهروندان و سازمان‌ها، بررسی روابط با ارزش‌های مدیریت مطلوب را به صورت ویژه مشخص می‌کند (روهل و کرومپوتز[9]، ۲۰۲۵). انتشار و پخش اطلاعات به شهروندان اجازه می‌دهد تا بر عملکرد دولت نظارت کنند. شفافیت بیشتر عدم تقارن اطلاعات را کاهش داده و اعتماد عمومی به سیاستمداران را افزایش می‌دهد (کیفینتز–فارا[10]، ۲۰۲۵). توسعه پایدار پیرامون

1. Yang
2. Adam
3. Mudunuri& Attaluri
4. Shikary& Rudra
5. Li
6. Zhou& Shi
7. Simone
8. Xu
9. Roehl & Crompvoets
10. Cifuentes-Faura

شهری نیازمند رابطه‌ای نزدیک و مثبت بین انسان و طبیعت است که بدون برنامه‌ریزی و مدیریت هماهنگ فضایی قابل دستیابی نیست (تان[1] و همکاران، ۲۰۲۴). با توجه به اینکه دستیابی به پایداری یک چالش بزرگ برای شهرهای مدرن می باشد، نیاز به درک بهتر رابطه بین مفاهیم شهر و شهر پایدار وجود دارد (پاسبان عیسی لو و همکاران، ۱۴۰۴). این دستاورد همچنین مستقیماً با مشارکت جامعه در انتخاب‌های تأثیرگذار مربوط به توسعه و تصمیم‌گیری و همچنین تقویت مشروعیت حکومت شهری مرتبط است (کروز و پالینو[2]، ۲۰۲۲) نقش توجیه‌کننده توسعه از جهات مختلف، به کیفیت نهادها به ویژه آن‌هایی که حکمرانی خوب را ترویج می‌دهند و از سازمان‌هایی که در خدمات اجتماعی، سیاست‌گذاری و نوآوری‌های علمی که به فعالیت‌های طرفدار محیط زیست کمک می‌کنندبستگی دارد (رحمان[3] و همکاران، ۲۰۲۵). پایداری شهری یکی از محرک‌های اصلی کیفیت زندگی است. ارزیابی پایداری شهری به ابزاری مهم‌تر برای برنامه‌ریزی و مدیریت مطلوب شهری تبدیل می‌شود و برنامه‌ریزان و سیاست‌گذاران را قادر می‌سازد تا پیشرفت در جهت دستیابی به اهداف را پیگیری کنند و فرآیندهای پیشنهادی توسعه مصوب را ساده‌سازی نمایند (مالاه وبهی، ۲۰۲۲). نوسازی جامعه به ویژه احیای جوامع قدیمی در مراکز شهر، مسیری ضروری برای فعال کردن نشاط توسعه شهری و دستیابی به رشد شهری با کیفیت بالا است. نوسازی جامعه مستلزم بهینه‌سازی مداوم منابع فضایی شهری در فرآیند توسعه شهری است (وانگ و لی[4]، ۲۰۲۵). محققان در زمینه سیستم‌های مدیریت مطلوب شهری، مسیر توسعه پایدار شهری را از دیدگاه‌های مختلف بررسی کرده‌اند. تعامل بین شرایط اکوسیستم شهری، ظرفیت و تنش‌های محیطی را برای دستیابی به توسعه پایدار اقتصادی و اجتماعی در شهر تجزیه و تحلیل می کند (بی[5] و همکاران، ۲۰۲۵). بسیاری از اسناد سازمان ملل متحد نشان می دهد که مدیریت مطلوب شهری بر بهره‌وری منابع و استحکام اجتماعی، سلامت شهروندان و کیفیت زندگی تأثیر مثبت می‌گذارد. سیاست‌های جهانی، ملی و محلی از شهرسازی پایدار به عنوان مطلوب‌ترین راه حل برای مشکلات موجود شهری حمایت می‌کنند (وو[6] و همکاران، ۲۰۲۲). نقش آموزش عالی در شکل‌دهی به جامعه و تقویت حکمروایی خوب شهری، موضوعی است که همواره مورد توجه پژوهشگران بوده است (هانگ[7] و همکاران، ۲۰۲۵). حکمروایی به فرآیندهایی مربوط می‌شود که شهروندان از طریق آنها در تصمیم‌گیری مشارکت می‌کنند، نحوه پاسخگویی دولت به شهروندان و نحوه الزام جامعه به رعایت قوانین و مقررات آن ازعوامل کلیدی حکمروایی خوب شهری می باشد (انصاری و قیمیر[8]، ۲۰۲۴). با توجه به اهمیت حکمروایی خوب، جامعه بین‌المللی از لحاظ تاریخی از اتخاذ طیف گسترده‌ای از اصلاحات طرفدار حکمروایی خوب حمایت کرده است: ایجاد آژانس‌های مبارزه با فساد، ایجاد دفاتر بازرسی و سایر نهادهای نظارتی، تقویت قوه مقننه، تصویب قوانین و ضوابط رفتاری ضد فساد است (پلیزو[9] و همکاران، ۲۰۲۴). ترویج حکمروایی خوب برای دموکراسی و ثبات اقتصادی ضروری است. این امر بر ضرورت اجرای مداوم و کارآمد قوانین ضد فساد و پایبندی به اصول حکمرانی خوب به طور مؤثر و مسئولانه، توسط کشورهای در حال توسعه مورد تأکید می‌باشد (اولوجوبی و ایرامخای[10]، ۲۰۲۵). حکمروایی خوب می‌توانند به کارایی دولت کمک کند. کشورهایی با حکمرانی خوب، با سرمایه‌گذاری بیشتر در آموزش و بهداشت، درآمد مالیاتی را نسبتاً کارآمدتر مدیریت می‌کنند که در نتیجه می‌تواند به بهبود رفاه اجتماعی و توزیع درآمد کمک کند (دوسو[11] و همکاران، ۲۰۲۵). درعصر جدید ماهیت پویای نقش دولت و فرآیند حکومت‌داری از برجسته‌ترین و مهم‌ترین دغدغه‌ها است.مردم همیشه به دنبال آن هستند که دولتشان در قبال هر اقدامی که انجام می‌شود، مسئول باشد تا از اولویت‌بندی منافع عمومی اطمینان حاصل شود (منصور[12]، ۲۰۲۱). معمولاً

1. Tan
2. Cruz& Paulino
3. Rahman
4. Wang & Li
5. Bi
6. Wu
7. uang
8. Ghimire, Ansari
9. Pelizzo
10. Olujobi & Irumekhai
11. Dossou
12. Mansoor

رشد کلان‌شهرها منجر به وابستگی‌های متقابل بین شهرداری‌ها و نهادهای موجود برای هماهنگی سیاست‌هایی مانند حمل‌ونقل عمومی، مدیریت پسماند، کاربری زمین و برنامه‌ریزی مسکن می‌شود. در پاسخ به این وابستگی، حکمرانی شهری و مدیریت فضایی شهر، در بسیاری از کلانشهرها با نتایج متفاوتی از نظر اثربخشی به وجود آمده است (خاتم و احمدی پور، ۲۰۲۲) . به نظرمی رسد ضروری است که جوامع درحال توسعه (ازجمله کشور ایران) در برنامه‌ریزی و اجرای طرح‌ها از مشارکت مردمی سود جویند، زیرا فقط از این راه می‌توانند مشکلات متعدد شهری و منطقه‌ای را کاهش دهند و به یک الگوی بهینه مدیریتی دست یابند (خاتم و همکاران، ۱۴۰۲).

اهمیت نوآوری در این پژوهش به وضوح در ضرورت بررسی و تحلیل دقیق‌تر شرایط خاص تهران و چالش‌های آن نمایان می‌شود. در حالی که مطالعات قبلی به برخی از جنبه‌های مدیریت شهری پرداخته‌اند، این پژوهش به دنبال شناسایی و تحلیل عمیق‌تر مسائل خاص کلانشهرتهران و ارائه راهکارهای نوآورانه برای بهبود مدیریت شهری است. به عنوان مثال، بررسی نقش مشارکت شهروندی و سرمایه اجتماعی در بهبود کیفیت زندگی شهری، می‌تواند به عنوان یک رویکرد نوآورانه در این پژوهش مطرح شود. این رویکرد می‌تواند به شناسایی راهکارهای مؤثر برای افزایش مشارکت شهروندان و بهبود کیفیت خدمات شهری کمک کند. این تحقیق با سوال متغیرهای مدیریت مطلوب شهری در کلان‌شهر تهران با استفاده از رویکردنگاشت شناختی کدامند؟ مطرح می‌گردد و به دنبال بررسی متغیرهای مدیریت شهری در کلان‌شهر تهران است که به‌صورت مستقیم قابل مشاهده نیستند و یا اینکه توجه خاصی به آن‌ها نمی‌شود، اما دارای تأثیرگذاری در مدیریت شهری می‌باشند، که بر اساس نظرات مدیران شهری و اساتید دانشگاه شناسایی می‌گردند. مدل استفاده شده در تحقیق حاضر مدیریت مطلوب شهری می‌باشد.ضرورت انجام این پژوهش به دلیل نیاز به راهکارهای عملی و مبتنی بر شواهد برای بهبود مدیریت شهری در کلانشهرتهران است. با توجه به پیچیدگی‌های اجتماعی، اقتصادی و زیست‌محیطی این کلانشهر، پژوهش حاضر می‌تواند به عنوان یک منبع معتبر برای تصمیم‌گیرندگان و برنامه‌ریزان شهری عمل کند و به توسعه پایدار و بهبود کیفیت زندگی شهروندان کمک نماید. برای تبیین دقیق‌تر مسأله و مشکل پژوهش در زمینه مدیریت مطلوب شهری در تهران، لازم است به چالش‌ها و مسائل کلیدی مرتبط با این موضوع پرداخته شود. یکی از مشکلات اصلی در مدیریت شهری تهران، عدم یکپارچگی بین نهادهای مختلف مدیریتی است که منجر به ناکارآمدی در ارائه خدمات و برنامه‌ریزی‌های شهری می‌شود. این عدم هماهنگی باعث بروز مشکلاتی مانند ترافیک، آلودگی هوا و نابرابری‌های اجتماعی در دسترسی به خدمات شهری می‌گردد. همچنین، به‌روز نبودن مدیران شهری و عدم توجه به نیازهای واقعی شهروندان از دیگر چالش‌های اساسی است که می‌تواند مانع از تحقق اهداف توسعه پایدار در این کلانشهر شود.

مبانی نظری

مدیریت مطلوب شهری به عنوان یک فرآیند پیچیده و چندبعدی، نیازمند توجه به متغیرها و شاخص‌های مختلفی است که به بهبود کیفیت زندگی شهروندان و کارایی سیستم‌های شهری کمک می‌کند. در این راستا، بررسی متغیرهای مدیریت مطلوب شهری در کلانشهر تهران با استفاده از رویکرد نگاشت شناختی، می‌تواند به شناسایی و تحلیل روابط میان این متغیرها کمک کند. در ادامه به بررسی متغیرهای کلیدی و شاخص‌های مرتبط با مدیریت مطلوب شهری پرداخته می‌شود. مدیریت یکپارچه به معنای هماهنگی و هم‌افزایی میان نهادهای مختلف شهری است. این متغیر شامل ایجاد ساختارهای مدیریتی است که بتوانند به‌طور مؤثر و کارآمد به نیازهای شهروندان پاسخ دهند. در این زمینه، شاخص‌هایی مانند هماهنگی بین سازمان‌های دولتی، شفافیت در تصمیم‌گیری و تخصیص منابع به‌صورت عادلانه می‌تواند مورد بررسی قرار گیرد (گوو[1] و همکاران، ۲۰۲۵). آینده‌سازی شهری به فرآیند برنامه‌ریزی و پیش‌بینی نیازهای آینده شهرها اشاره دارد. این متغیر شامل شاخص‌هایی مانند تحلیل روندهای جمعیتی، اقتصادی و اجتماعی، و همچنین ارزیابی تأثیرات زیست‌محیطی پروژه‌های شهری است. در این راستا، استفاده

1. Guo

از فناوری‌های نوین و داده‌های کلان می‌تواند به بهبود فرآیند آینده‌سازی کمک کند (سیمون[1] و همکاران، ۲۰۲۱). مشارکت شهروندی به معنای دخالت فعال شهروندان در فرآیندهای تصمیم‌گیری و مدیریت شهری است. این متغیر شامل شاخص‌هایی مانند تعداد و نوع مشارکت‌های عمومی، برگزاری جلسات مشاوره‌ای و نظرسنجی‌ها، و همچنین میزان آگاهی و آموزش شهروندان در زمینه مسائل شهری است. مشارکت شهروندی می‌تواند به افزایش احساس تعلق و مسئولیت اجتماعی در میان شهروندان منجر شود (شمسی‌پور[2] و همکاران، ۲۰۲۴). فعالیت‌های داوطلبانه به اقداماتی اشاره دارد که شهروندان به‌صورت خودجوش و بدون انتظار پاداش مالی انجام می‌دهند. این متغیر می‌تواند شامل شاخص‌هایی مانند تعداد گروه‌های داوطلبانه، نوع فعالیت‌های انجام شده و تأثیر این فعالیت‌ها بر بهبود کیفیت زندگی در شهر باشد. تقویت فرهنگ داوطلبی می‌تواند به بهبود روابط اجتماعی و افزایش همبستگی در جامعه کمک کند (موفید[3] و همکاران، ۲۰۲۵). روابط غیررسمی به تعاملات و ارتباطات غیررسمی میان شهروندان و نهادهای شهری اشاره دارد. این متغیر می‌تواند شامل شاخص‌هایی مانند شبکه‌های اجتماعی، گروه‌های محلی و تعاملات میان شهروندان باشد. روابط غیررسمی می‌تواند به تسهیل فرآیندهای تصمیم‌گیری و بهبود ارتباطات بین نهادهای شهری و شهروندان کمک کند (ایکسو[4] و همکاران، ۲۰۲۴). عدالت فضایی به توزیع عادلانه منابع و خدمات در سطح شهر اشاره دارد. این متغیر شامل شاخص‌هایی مانند دسترسی به خدمات عمومی، توزیع است (روهل و کرامپووتز[5]، ۲۰۲۵).

چارچوب نظری پژوهش به بررسی روابط علی و همبستگی بین متغیرهای فوق می‌پردازد. به‌ویژه، روابط قوی بین متغیرهایی مانند «آینده‌سازی شهری»، «مشارکت شهروندی»، «روابط غیررسمی» و «عدالت فضایی درون شهری» مشاهده شده است. این روابط می‌تواند به‌صورت زیر ترسیم شود:

آینده‌سازی شهری ↔ مشارکت شهروندی: افزایش مشارکت شهروندان در فرآیندهای تصمیم‌گیری می‌تواند به بهبود آینده‌سازی شهری کمک کند.

مشارکت شهروندی ↔ روابط غیررسمی: روابط غیررسمی می‌تواند به تسهیل مشارکت شهروندان در فرآیندهای مدیریت شهری کمک کند.

عدالت فضایی ↔ رضایتمندی شهروندان: توزیع عادلانه منابع و خدمات می‌تواند به افزایش رضایتمندی شهروندان منجر شود.

مدیریت یکپارچه ↔ کیفیت جامعه مدنی: مدیریت یکپارچه می‌تواند به تقویت جامعه مدنی و افزایش کیفیت زندگی شهروندان کمک کند.

برای تقویت پیوند استفاده از رویکرد نگاشت شناختی در چارچوب نظری پژوهش، استفاده از نگاشت شناختی می‌تواند به شفاف‌سازی روابط علی–معلولی بین متغیرها کمک کند. به عنوان مثال، با استفاده از نگاشت شناختی، می‌توان نشان داد که چگونه متغیرهایی مانند «اعتماد اجتماعی»، «مشارکت شهروندی» و «کیفیت خدمات شهری» به یکدیگر مرتبط هستند و چگونه تغییر در یکی از این متغیرها می‌تواند بر دیگر متغیرها تأثیر بگذارد. این امر نه تنها به درک بهتر روابط بین متغیرها کمک می‌کند، بلکه می‌تواند به شناسایی نقاط قوت و ضعف در مدیریت شهری نیز منجر شود (نصیری هنده خاله و همکاران، ۱۴۰۴).

پیوند بین نگاشت شناختی و چارچوب نظری به‌گونه‌ای است که نشان می‌دهد این رویکرد می‌تواند به تقویت مدل مفهومی پژوهش کمک کند. به عنوان مثال، نگاشت شناختی می‌تواند به شناسایی الگوهای رفتاری و روندهای موجود در مدیریت شهری کمک کند که در نهایت به توسعه راهکارهای نوآورانه و عملی برای بهبود کیفیت زندگی شهروندان منجر می‌شود. با این

1. Simone
2. Shamsipour
3. Moufid
4. Xu
5. Roehl &Crompvoets

توضیحات، پژوهش می‌تواند به یک درک جامع‌تر و عمیق‌تر از چالش‌ها و فرصت‌های موجود در مدیریت شهری دست یابد و به ارائه راهکارهای مؤثرتر کمک کند. مقاله حاضر با بررسی متغیرهای مدیریت مطلوب شهری در کلانشهر تهران و استفاده از رویکرد نگاشت شناختی، به چندین حوزه علمی و عملی دانش افزوده است. این دانش افزوده به شرح زیر است: مقاله با معرفی و تحلیل متغیرهای کلیدی مانند مدیریت یکپارچه، آینده‌سازی شهری، و مشارکت شهروندی، به توسعه مفاهیم نظری در حوزه مدیریت شهری کمک کرده است. این مفاهیم به‌ویژه در زمینه‌های نوین مدیریت شهری و برنامه‌ریزی شهری، به‌عنوان ابزارهایی برای بهبود کیفیت زندگی و کارایی سیستم‌های شهری شناخته می‌شوند. یکی از نقاط قوت مقاله، تحلیل روابط علی میان متغیرهای مختلف است. با استفاده از رویکرد نگاشت شناختی، مقاله به شناسایی و بررسی روابط پیچیده بین متغیرها پرداخته و نشان داده است که چگونه متغیرهایی مانند «آینده‌سازی شهری» و «مشارکت شهروندی» می‌توانند بر یکدیگر تأثیر بگذارند. این تحلیل می‌تواند به درک بهتر فرآیندهای مدیریتی و اجتماعی در کلانشهرها کمک کند. این مقاله با بررسی متغیرهایی مانند «به‌روز نبودن مدیران شهری» و «تورم مقررات شهری»، چالش‌های موجود در مدیریت شهری را شناسایی کرده و به تحلیل فرصت‌های موجود برای بهبود وضعیت مدیریت شهری پرداخته است. این شناسایی می‌تواند به سیاست‌گذاران و مدیران شهری کمک کند تا راهکارهای مؤثری برای مواجهه با این چالش‌ها ارائه دهند. مقاله بر اهمیت مشارکت شهروندی تأکید کرده و نشان داده است که چگونه این مشارکت می‌تواند به بهبود کیفیت خدمات و افزایش رضایتمندی شهروندان منجر شود. این یافته‌ها می‌تواند به تقویت سیاست‌های مشارکتی در مدیریت شهری کمک کند و به ایجاد فضایی برای تعامل بیشتر بین نهادهای دولتی و شهروندان منجر شود. مقاله با ارائه یک مدل مفهومی برای مدیریت مطلوب شهری، به ایجاد یک چارچوب نظری کمک کرده است که می‌تواند به‌عنوان مبنایی برای پژوهش‌های آینده در این حوزه مورد استفاده قرار گیرد. این مدل می‌تواند به محققان و مدیران شهری کمک کند تا به‌طور سیستماتیک به بررسی و تحلیل متغیرهای مختلف بپردازند.

جدول ۱. معیارهای مدیریت مطلوب شهری در منابع مختلف (قاسمی، ۱۴۰۳)

UNDP/TUGI	جان فریدمن	بانک جهانی	UNCHS
مشارکت		مشارکت	تمرکززدایی منابع و اختیارات
برابری	فراگیری و همه شمولیت		دسترسی برابر به منابع و تصمیم‌گیری‌ها
شفافیت		شفافیت	شفافیت
پاسخ گویی	پاسخ گویی عمومی	پاسخ گویی	پاسخ گویی
حاکمیت قانون			
پاسخ دهی	پاسخ دهی	حساسیت در برابر نیازهای فقرا	مداخله مدنی و شهروندی
وفاق گرایی	مدیریت غیرخشن		
اثربخشی و کارایی		مدیریت عمومی قوی، اثربخشی هزینه، مدیریت مالی صحیح	کارایی
بینش استراتژیک	رهبری سیاسی		بینش استراتژیک، توسعه انسانی پایدار، پایداری، امنیت

پیشینه پژوهش

پیشینه پژوهش در داخل و خارج از کشور به تفکیک به شرح زیر آمده است:

مطالعات داخلی

حسین کماسی و سید علی حسینی (۱۳۹۳) تبیین رابطه بین عملکرد مدیریت شهری و سرمایه اجتماعی شهروندان پس از تجزیه و تحلیل داده‌ها مشخص گردید که بین عملکرد مدیریت شهری در ابعاد اجتماعی–فرهنگی، عمرانی–کالبدی و ویژگی‌های درون‌سازمانی با سرمایه اجتماعی در ابعاد آگاهی، اعتماد و مشارکت، رابطه مثبت، مستقیم و معناداری وجود دارد به عبارتی هر

چقدر عملکرد مدیریت شهری کارآمدتر باشد به همان میزان هم سرمایه اجتماعی شهروندان مطلوب‌تر خواهد بود. سید باقر حسینی و محسن کاملی (۱۳۹۶) سنجش مشارکت شهروندی در مدیریت شهری مطلوب (مطالعه موردی منطقه ۸ قم) به این نتایج رسیدند که بین احساس تعلیق اجتماعی و مشارکت شهروندان همبستگی معناداری وجود دارد به این معنا که هر چه میزان تعلیق اجتماعی افراد افزایش پیدا کند، میزان مشارکت شهروندان نیز افزایش می‌یابد و بر اساس این تحقیق از بین متغیرها، متغیر احساس تعلیق اجتماعی دارای بیشترین وزن برای سنجش مشارکت شهروندان می‌باشد. کاظمی و رحمانی (۱۳۹۹) در پژوهشی به «ارزیابی حکمرانی خوب شهری برای شهرهای ایران مطالعه موردی: شهر اهواز» پرداختند پژوهش با تمرکز بر عملکرد این دو سازمان عمومی، از قضاوت شهروندان برای ارزیابی میزان انطباق آنها با اصول حکمرانی خوب استفاده می‌شود. قضاوت شهروندان از طریق پرسشنامه‌ای بسته گردآوری شدند. نتایج این بررسی میدانی نشان می‌دهد که میانگین حسابی قضاوت شهروندان درباره همخوانی عملکرد شهرداری اهواز با حکمرانی خوب ۱/۴۱ و شورای اسلامی شهر اهواز ۱/۲۲ است. در سطح شاخص‌ها نیز حاکمیت قانون در عملکرد شهرداری و شورای اسلامی شهر با میانگین، ۱/۶۶ بهترین وضعیت و مشارکت‌پذیری با میانگین ۰/۹۸، بدترین وضعیت را داشت. در تفکیک منطقه‌ای پاسخ دهندگان نیز اگر بپذیریم، منظور پاسخ دهندگان از شهرداری، مدیریت شهرداری در سطح منطقه مربوطه است، عملکرد مدیریت منطقه ۳ با میانگین ۱/۲۶ بیشترین و عملکرد مدیریت منطقه ۱ با میانگین ۰/۹۴، کمترین انطباق را با اصول حکمرانی خوب داشتند. از نظر درجه‌بندی سطح انطباق عملکرد شهرداری و شورای اسلامی شهر اهواز با اصول حکمرانی خوب، وضعیت این دو سازمان (میانگین ۱/۳۱) در طیفی چهار مرتبه‌ای بین بد تا خوب، در سطح ضعیف، ارزیابی می‌شود. مجتبی‌زاده خانقاهی و همکاران (۱۴۰۰) ارائه مطالعه تحلیلی مدیریت شهری بر اساس مدل بهینه، مطالعه موردی شهر گرمدره به این نتایج رسیده است که عامل عدم یکپارچگی بین بخش‌های مختلف مدیریت شهری بیشترین تأثیر را در عدم اجرای حکمروایی در کشور دارد. در سطح اجرایی در زمینه شاخص پاسخگویی عامل ضعف در نظارت مستمر و همگانی، در شاخص حاکمیت قانون عامل وجود قوانین متعدد، موازی، تفسیرپذیر و گاه متناقض، در شاخص شفافیت عامل عدم دسترسی به اطلاعات و در شاخص مشارکت عامل تمرکزگرایی شدید و مدیریت بالا به پایین بیشترین تأثیر را در عدم اجرای صحیح حکمروایی شهری در شهر گرمدره دارا هستند. سرگزی و رهنورد آهن (۱۴۰۰) در پژوهشی به «تاثیر سرمایه اجتماعی، توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات، و جهانی شدن بر حاکمیت خوب شهری در پرتو فرهنگ مشارکت و تمایل مقامات محلی» پرداختند. رویکرد نمونه آماری پژوهش شامل ۴۰ کلان شهر ایران است که اطلاعات لازم از طریق پرسشنامه میان اعضای شورای هریک از این شهرها جمع‌آوری گردید. یافته‌های پژوهش بیانگر آن است که متغیرهای توسعه فناوری ارتباطات و اطلاعات، سرمایه اجتماعی، جهانی شدن, و تمایل مقامات محلی به صورت مثبت و معنادار بر حاکمیت خوب شهری تاثیرگذار هستند و فرهنگ مشارکت بر آن موثر نیست. ارزش/ اصالت پژوهش در این پژوهش مدل جدیدی برای حاکمیت خوب شهری معرفی گردید که در نهایت بستر مناسبی برای حفظ و پویایی شاخص‌های حاکمیت خوب شهری است و پیوندها و همبستگی‌ها را برای اجرا و بهبود عملکرد سیستم دولت در بطن جامعه فراهم می‌آورد. خمجانی و همکاران (۱۴۰۱) در پژوهشی به «تحلیل تطبیقی حکمرانی خوب شهری- مطالعه موردی: مناطق ۲ و ۱۰ شهر تهران» پرداختند. روش تحقیق توصیفی تحلیلی است که با استفاده از داده‌های میدانی (پرسش‌نامه) و آزمون‌های آماری مانند t-test و مدل‌های تصمیم‌گیری مانند ویکور مناطق هدف را به لحاظ شاخص‌های حکمرانی خوب شهری مقایسه نماید. جامعهٔ آماری تحقیق منطقهٔ ۲ (به عنوان منطقهٔ برخوردار) و منطقهٔ ۱۰ (به عنوان منطقهٔ کم برخوردار) شهر تهران می‌باشد که با استفاده از آزمون کوکران حجم نمونه آماری ۳۸۴ نفر انتخاب شده است. علاوه بر این با استفاده از روش گلوله برفی برای بررسی رابطه بین شاخص‌های شهر هوشمند و حکمرانی خوب شهری تعداد ۶۰ (۴۰ نفر مسئولین و ۲۰ نفر گروه کارشناس خبره)، نفر از مسئولین و کارشناسان خبره انتخاب شده است. نتایج به دست آمده از تحقیق نشان داد میانگین مطلوبیت شاخص های حکمرانی خوب شهری در منطقهٔ ۱۰ شهر تهران کمتر از حد متوسط بوده بنابراین، این منطقه از وضعیت نامناسب و نامطلوبی از حکمرانی بر خوردار است. نتایج حاصل از تحلیل مدل ویکور برای رتبه بندی مناطق نشان می دهد که منطقهٔ ۲ وضعیت بهتری داشته و منطقهٔ ۱۰ (به عنوان منطقهٔ کم برخوردار) در اولویت اول برای بهبود شرایط اجرای حکمرانی خوب شهری است. قاسمی (۱۴۰۳) در تحقیقی به

تمرکززدایی دولت و حکمرانی خوب شهری در ایران پرداخته است. با روش نهادی اداره عمومی و با ابزار کتابخانه‌ای- اسنادی فرضیه اصلی پژوهش را چنین تبیین داشت که با کاربست راهبرد تمرکززدایی و حکمرانی خوب شهری در ایران می‌توان با اصلاحات ساختاری و نهادی در بستر سیاسی، اجتماعی و فرهنگی، به توسعه اقتصادی و مسئولیت پذیری بیشتر در سطح مادون ملی مبادرت ورزید اما به لحاظ نوع نگرش نخبگان سیاسی، فقدان مرجعیت بخش، فرهنگ سیاسی و فرهنگ دیوان‌سالارانه، درآمدهای نفتی، سنت حکمرانی و نوع نگاه امنیتی دولت به جامعه باعث شده تمرکزگرایی تداوم یابد و حکومت محلی در عمل چندان قدرتمند نباشد. چارچوب مفهومی پژوهش به‌کارگیری دو مفهوم حکمرانی خوب شهری و تمرکززدایی است.

مطالعات خارجی

بینه[1] و همکاران (۲۰۲۳) در پژوهشی به «بررسی عملکرد حکمرانی شهری با استفاده از شاخص حکمرانی شهری UN-Habitat در گوندارسیتی، شمال غربی اتیوپی» پرداختند.نتایج نشان داد که بیشترین مقادیر در زیرشاخص‌های اثربخشی و مسئولیت‌پذیری به‌ترتیب با دامنه امتیازات بین ۰/۶۵ و ۰/۵۶ به دست آمده است. به همین ترتیب، کمترین ارزش‌ها در زیرشاخص‌های حقوق صاحبان سهام و مشارکت با امتیازهای بین ۰/۴۴ تا ۰/۳۷ به ثبت رسیده است. نتایج نشان داد که شهر هنوز نیاز به اجرای اصول حکمرانی صحیح دارد. بنابراین باید به اجرای اصول حکمرانی خوب شهری برای دستیابی به شهری مورد نیاز و متناسب با پارادایم شهر هوشمند توجه شود. ساختارهای نوآورانه با سیستم‌هایی برای پیاده‌سازی UGI برای توسعه پایدار شهری و برای ساختن شهرهای ما قابل زیست و رقابت در پارادایم شهرهای پایدار مورد نیاز است. کسر[2] (۲۰۲۳) در پژوهشی به بررسی «وابستگی متقابل و مکمل یک مفهوم چند بعدی توسعه پایدار و رویکرد یکپارچه به حکمرانی شهری – مورد مطالعه شهر زاگرب» پرداختند. شهرهای مدرن تمام بار و مسئولیت عملیاتی کردن مفهوم توسعه پایدار را به دوش می‌کشند، زیرا آنها هستند که بزرگترین تهدید برای اجرای آن هستند. پایداری شهرها تا حد زیادی به شکل حکمرانی و تصمیم‌گیری عمومی بستگی دارد. در واقع، این وابستگی متقابل پیش نیازی برای تمام پیشرفت‌های مرتبط در توسعه پایدار است که بسیاری از شهرهای اروپایی برای دستیابی به آن تلاش می‌کنند. رویکردی به حکمرانی در شهرهای اروپایی که ثابت کرده است در دستیابی به پایداری شهری مؤثرترین است، رویکردی یکپارچه است، زیرا شامل هماهنگی، همکاری و یکپارچگی سیاست‌های بخشی و مشارکت بازیگران مختلف در همه سطوح حکومتی است. با توجه به برجستگی که مفهوم پایدارتوسعه در سیاست های عمومی و مفاهیم توسعه شهری امروزه وجود دارد. سونگ[3] و همکاران (۲۰۲۳)در پژوهشی به «حکمرانی شهری: مروری بر ساختار فکری و تحول موضوع» پرداختند. یافته‌ها نشان می‌دهد محققان از سه رشته که سه زیرشاخه حکمرانی شهری را پوشش می‌دهند: شهرنشینی، تبلیغات و فناوری. ایالات متحده آمریکا، بریتانیا و سرزمین اصلی چین مشارکت کنندگان اصلی در تحقیقات حکمرانی شهری هستند. دانشگاه کالج لندن، دانشگاه شانگهای جیائو تونگ، دانشگاه آمستردام و دانشگاه شفیلد بازیگران کلیدی در همکاری بین المللی هستند. با این حال، شبکه همکاری های تحقیقاتی بین المللی نسبتا ضعیف است. نه موضوع بسیار مورد تحقیق وجود دارد: شهروندی، نظارت و ارزیابی شهری، توسعه و چالش‌های جهانی جنوب، تحرک شهری و توسعه پایدار، مفهوم و چالش نهادی، تغییر فن‌آوری و تحول حکمرانی، حکمرانی شهری و نوآوری، سیاست شهری و روابط بین دولتی، و حکمرانی شهری در چین بر اساس واژگان برجسته در مضامین تحقیق، پژوهش حکمرانی شهری به تدریج از مفهوم و مبانی نظری به الگوی موضوعی و عملی حکمرانی شهری و سپس به عوامل تأثیرگذار و ارزیابی حکمرانی شهری و نیز نوآوری و چالش های حکومت شهری می رسد. آدام[4] و همکاران (۲۰۲۳) در تحقیقی به بازاندیشی مدیریت شهری پایدار: اثرات شهرنشینی بر ساختار اجتماعی- فضایی کلان‌شهر تاماله و بررسی فرآیند شهرنشینی در کشورهای جنوب جهانی و پیامدهای آن برای ساختار اجتماعی و فضایی شهرها پرداختند. نتایج مشخص کردند که فرآیند شهرنشینی منجر به پاسخگویی به تغییرات در ساختار فضایی شده است. این امر

1. Beyene et al
2. Kisser
3. Song et al
4. Adam et al

منجر به تغییر پارادایم در ساختار فضایی کلان‌شهر از ساختار تک مرکزی به ساختار چندمرکزی شده است. پرزیبیلوویچ و کونا[1] (۲۰۲۴) در پژوهشی به «حاکمیت در عصر دیجیتال: ظهور حالت‌های حکومت شهری هوشمند پویا» پرداختند. یافته‌ها نشان داد که پیکربندی عناصر، حالت حاکمیت، فناوری اطلاعات و ارتباطات ((ICT و انواع تعامل شهروند–دولت از یک ابتکار به ابتکار دیگر متفاوت است و در طول زمان، در شبکه‌های اجتماعی–تکنیکی متعدد در عمل تغییر می‌کند، که منجر به ظهور جدید می‌شود. حالت‌های حکمرانی ما تاکید می‌کنیم که درک جدیدی از حکمرانی شهری هوشمند برای توسعه پایدار در عصر دیجیتال باید به عنوان یک فرآیند پویا توسعه یابد. سینرو[2] و همکاران (۲۰۲۴) در پژوهشی به «به سوی حکومتداری پایدار با بودجه ریزی مشارکتی» پرداختند. بر اساس تحقیقات قبلی، ابعاد کلیدی پایداری داخلی و خارجی را شناسایی می‌کنند. نویسندگان به این ابعاد به عنوان یک پیوند درونی– بیرونی از حکمرانی پایدار نگاه می‌کنند که در آن پایداری سازمانی و مالی ابعاد داخلی و پایداری اجتماعی–سیاسی و زیست محیطی ابعاد بیرونی هستند. اگرچه PB می‌تواند به عنوان یک ابزار برای مشارکت شهروندان در نظر گرفته شود، اما این پتانسیل را دارد که پایداری را به طرق مختلف تقویت کند. PB، به عنوان شکلی از حکمرانی پایدار، نیازمند یک فرآیند سازمانی پایدار از نظر مالی و اداری است که منجر به نهادینه شدن PB می شود. همچنین شامل بررسی کامل اثرات پایداری اجتماعی–سیاسی و زیست محیطی PB است. بنابراین مدیریت مطلوب شهری بر پایه اصل «شهروندمداری» بر این نکته تاکید می‌کند که هیچ زن، مرد یا کودکی نباید از دسترسی به الزامات زندگی شهری از جمله سرپناه مناسب، امنیت شغلی، آب سالم، بهداشت و بهره‌مندی از محیطزیست مناسب، آموزش، تغذیه و امنیت اجتماعی محروم گردد (پوراحمد و همکاران، ۱۳۹۹). حکمرانی خوب شهری یک نقطه ایده‌آل است که تحقق آن بسیار دشوار به نظر می‌رسد و تاکنون تعداد اندکی از جوامع به معیارهای آن نزدیک شده‌اند. با اینحال حرکت به سمت معیارهای مدیریت مطلوب شهری باهدف تضمین پایداری توسعه انسانی به عنوان یک الزام باید مورد توجه قرار گیرد (کاظمی و رحمانی، ۱۳۹۹).

منطقه مورد مطالعه

تهران، پایتخت جمهوری اسلامی ایران و یکی از بزرگ‌ترین و پرجمعیت‌ترین کلانشهرهای خاورمیانه است. این شهر با جمعیتی بالغ بر ۸ میلیون نفر در داخل محدوده شهری و بیش از ۱۲ میلیون نفر در منطقه کلان‌شهری، به عنوان مرکز سیاسی، اقتصادی و فرهنگی کشور شناخته می‌شود. تهران به دلیل موقعیت جغرافیایی خاص خود، در دامنه‌های رشته‌کوه البرز واقع شده و از شمال به کوه‌های البرز و از جنوب به دشت‌های وسیع منتهی می‌شود. از نظر اقتصادی، تهران به عنوان مرکز تجاری و صنعتی کشور، دارای زیرساخت‌های قوی و متنوعی است. این شهر به عنوان محل استقرار بسیاری از نهادهای دولتی، دانشگاه‌ها، مراکز تحقیقاتی و شرکت‌های بزرگ، نقش کلیدی در توسعه و مدیریت شهری ایفا می‌کند. با این حال، تهران با چالش‌های متعددی همچون ترافیک، آلودگی هوا، نابرابری‌های اجتماعی و اقتصادی و کمبود فضاهای عمومی مواجه است. این چالش‌ها ضرورت مدیریت مطلوب شهری را در این کلانشهر بیش از پیش نمایان می‌سازد.

روش پژوهش

بررسی حاضر از حیث هدف کاربردی و از حیث جمع‌آوری داده‌ها توصیفی است که با هدف توصیف فهم مدل علی متغیرهای مدیریت مطلوب شهری درکلانشهر تهران با استفاده از رویکردنگاشت شناختی و نیز پیشنهاد تعیین عوامل مؤثر بر مدیریت مطلوب شهری درکلانشهر تهران و همچنین تعیین روابط علی میان عوامل فرآیندی مدیریت مطلوب شهری درکلانشهرتهران صورت می‌گیرد. روش حاضر روشی آمیخته و از نوع اکتشافی بوده و به ترتیب در دو مرحله کیفی– تطبیقی و کمی انجام می‌شود. در مرحله کیفی دو بخش اجرا خواهد شد. در بخش اول با مطالعات تطبیقی، مراجعه به اسناد و مدارک بالادستی ونیز مصاحبه با متخصصان و خبرگان، با چارچوب فهم مدل علی مدیریت مطلوب شهری درکلانشهرتهران با استفاده از نگاشت

1. Przeybilovicz & Cunha
2. Sivero et al

شناختی دست خواهد یافت. خروجی این مرحله نگاشت شناختی چارچوب فهم مدل علی مدیریت مطلوب شهری درکلانشهر تهران خواهد بود. در بخش دوم با انجام مصاحبه با تعدادی از خبرگان در حوزه سیاست‌گذاری و اجرای سند به تعیین عوامل مؤثر بر مدیریت مطلوب شهری درکلانشهر تهران پرداخته می‌شود. در مرحله کمی، با توجه به عوامل به دست آمده با توزیع سوالات مصاحبه در میان کارشناسان، اعتبارسنجی واولویت‌بندی شده و در نهایت برای آن به ترتیب اولویت، راهکارهای اصلاحی پیشنهاد شد. ابتدا با اسناد و مدارک و پیشینه تحقیقات گذشته مولفه‌هایی استخراج شد سپس با استفاده از مصاحبه با خبرگان مولفه‌های نهایی استخراج شد. با نگاشت شناختی با استفاده از نرم افزار spss به روابط متغیرها با نمودارهای گرافیکی پرداخته شد. حجم نمونهٔ تحقیق در مرحله کیفی مشخص نبود و تا اشباع نظری ادامه پیدا کرد. نمونه مرحله کمی نیز با استفاده از فرمول‌های آماری محاسبه شد. در این پژوهش تعداد ۱۵ نفر از اساتید و خبرگان و متخصصان حوزه مدیریت شهری به‌عنوان نمونه پژوهش در نظر گرفته شدند. روش انتخاب نمونه بصورت روش نمونه گیری هدفمند و گلوله برفی بود. تحلیل تِم (تحلیل مضمون) روش فراگردی رفت و بازگشتی است که در آن حرکت به عقب و جلو در بین مراحل روش در این پژوهش به شرح ذیل در طول زمان انجام پذیرفت: مرحله ۱. آشنایی با داده‌ها: برای اینکه محقق با عمق و گستره محتوایی داده‌ها آشنا شود لازم است که خود را در آنها تا اندازه‌ای غوطه ور سازد. غوطه ور شدن در داده‌ها معمولاً شامل «بازخوانی مکرر داده‌ها» و خواندن داده‌ها به صورت فعال (یعنی جستجوی معانی و الگوها) است؛ در این مرحله پژوهشگر با بازخوانی چندباره متون و حرکتی رفت و برگشتی میان مطالب مصاحبه کوشید تا درک درستی نسبت به محتوای مضامین پیدا کند و انطباق حداکثری میان مطالب پدید آورد. مرحله ۲. ایجاد خرده مضامین: مرحله دوم زمانی شروع می‌شود که محقق داده‌ها را خوانده و با آنها آشنایی پیدا کرده است. این مرحله شامل ایجاد خرده مضامین از داده‌ها است. خرده مضامین یک ویژگی داده‌ها را معرفی می‌نمایند که به نظر تحلیل‌گر جالب می‌رسد. داده‌های مضمون سازی شده از واحدهای تحلیل (تِم‌ها) متفاوت هستند. این خرده مضامین در واقع مفاهیم و معانی هستند که در یک جمله یا یک پاراگراف نهفته می‌باشند و پژوهشگر با غور در متون مصاحبه و کوشش در جهت پاسخ دادن به سوالات پژوهش آنها را شناسایی می‌کند. در این پژوهش، پژوهشگر به صورت نرم‌افزاری به مضمون‌سازی پرداخت. در ابتدا به خلاصه سازی متون مصاحبه‌ها پرداخته شد و سپس با یادداشت بر روی متون خلاصه شده و یا با استفاده از رنگی کردن نسبت به مشخص کردن خرده مضامین اقدام و سپس آنها را با خلاصه داده هایی که آن خرده مضمون را نشان می‌دهند تطابق داده و نهایتا متون مصاحبه خلاصه شده در قالب خرده مضامین مرتب شدند؛ برای این مهم پژوهشگر اقدام به تحلیل جمله به جمله و پاراگراف به پاراگرف متن پیاده سازی شده و خلاصه مصاحبه‌ها اقدام نمود و با نوشتن خرده مضمون مورد نظر در انتهای هر جمله یا پاراگراف معنی دار اقدام به مضمون سازی مصاحبه‌ها نمود. مرحله ۳. جستجوی تِم ها: این مرحله شامل دسته‌بندی خرده مضامین مختلف در قالب مضامین فرعی، و مرتب کردن همه خلاصه داده‌های مضمون سازی شده در قالب مضامین فرعی است. در واقع محقق، تحلیل خرده مضامین خود را شروع کرده و در نظر می‌گیرد که چگونه مضامینِ مختلف می‌توانند برای ایجاد یک تِم کلی ترکیب شوند. در این مرحله پژوهشگر با دسته‌بندی خرده مضامین نزدیک به هم در یک دسته اقدام به تشکیل مضامین فرعی نموده است. آنچه در این مرحله مهم است یکپارچگی میان خرده مضامین و مضامین فرعی و هر دوی اینها با مبانی نظری می‌باشد که پژوهشگر با حرکتی رفت و برگشتی میان داده‌های متون مصاحبه این مسئله را مرتفع نمود. مرحله ۴. بازبینی تِم‌ها: مرحله چهارم زمانی شروع می‌شود که محقق مجموعه‌ای از تِم‌ها را ایجاد کرده و آنها را مورد بازبینی قرار می‌دهد. این مرحله شامل دو مرحله بازبینی و تصفیه تِم‌ها است. مرحله اول شامل بازبینی در سطح خلاصه‌های مضمون سازی شده است. در مرحله دوم اعتبار تِم‌ها در رابطه با مجموعه داده‌ها در نظر گرفته می‌شود. اگر نقشه تِم به خوبی کار کند، آنگاه می‌توان به مرحله بعدی رفت. اما، چنانچه نقشه به خوبی با مجموعه داده‌ها همخوانی نداشته باشد، محقق باید برگردد و مضمون سازی خود را تا زمانی که یک نقشه تِم رضایت بخش ایجاد شود ادامه دهد. محقق در انتهای این مرحله بایستی آگاهی کافی از اینکه تِم‌های مختلف کدام‌ها هستند، چگونگی تناسب آنها با یکدیگر، و کل داستانی که آنها درباره داده‌ها می‌گویند در اختیار داشته باشد. پژوهشگر پس از پایان تحلیل متن‌های مصاحبه اقدام به بررسی مجدد همه خرده مضامین و همچنین مضامین فرعی پرداخت تا از یکپارچگی و تسلسل موضوعی میان آنها اطمینان حاصل کند؛ پژوهشگر این نکته را در نظر داشت تا خرده

مضامین و مضامین فرعی احصا شده در جهت پاسخ به سوالات پژوهش باشند که پاسخ مثبت بود.مرحله ۵. تعریف و نام‌گذاری تِم‌ها: مرحله پنجم زمانی شروع می‌شود که یک نقشه رضایت بخش از تِم‌ها وجود داشته باشد. محقق در این مرحله، تِم‌هایی را که برای تحلیل ارائه کرده، تعریف کرده و مورد بازبینی مجدد قرار می‌دهد، سپس داده‌ها داخل آنها را تحلیل می‌کند؛ به وسیله تعریف و بازبینی کردن، ماهیت آن چیزی که یک تِم در مورد آن بحث می‌کند مشخص شده و تعیین می‌گردد که هر تِم کدام جنبه از داده‌ها را در خود دارد. در این مرحله پژوهشگر با دسته‌بندی مضامین فرعی به مضامین اصلی کوشید تا رابطه میان مضامین فرعی مختلف را مشخص سازد؛ این حرکت رفت و برگشتی میان مضامین فرعی مختلف و همچنین بازبینی چندباره سوالات و اهداف پژوهش به پژوهشگر این فرصت را داد تا به طراحی مدل نهایی پژوهش نزدیک تر شود. مرحله ۶. تهیه گزارش: مرحله ششم زمانی شروع می‌شود که محقق مجموعه‌ای از تِم‌های کاملاً آبدیده در اختیار داشته باشد. این مرحله شامل تحلیل پایانی و نگارش گزارش است.

در مجموع، تعداد ۱۵ نفر از خبرگان متخصص و باتجربه برای مشارکت در پژوهش شناسایی و اعلام آمادگی کردند. ویژگی دموگرافیک خبرگان در جدول ۲ ارائه شده است:

جدول۲. ویژگی دموگرافیک خبرگان

ویژگی‌های جمعیت‌شناختی		فراوانی	درصد
جنسیت	مرد	۱۲	۸۰/۰
	زن	۳	۲۰/۰
سن	کمتر از ۳۵ سال	۸	۵۳/۰
	۳۵ تا ۴۵ سال	۵	۳۳/۰
	۴۵ سال و بیشتر	۲	۱۴/۰
تحصیلات	کارشناسی ارشد	۱۰	۶۷/۰
	دکتری	۵	۳۳/۰
سابقه‌کاری	۱۰ تا ۲۰ سال	۷	۴۷/۰
	بالای ۲۰ سال	۸	۵۳/۰
	کل	۱۵	۱۰۰/۰

نتایج

در این پژوهش تعداد ۱۵ مصاحبه صورت گرفته است که در ادامه جدول‌های کدگذاری شده که شامل بخشی از گفته‌های مصاحبه کننده، مضامین اصلی مرتبط است آورده شده است. در واقع پس از مضمون‌سازی‌های صورت گرفته به مضامین اصلی پژوهشگر بر اساس این فرآیند اقدام به پاسخ به پرسش‌های پژوهش نموده است. سوال طرح شده در این پژوهش به این صورت بوده است: عوامل موثر مدیریت مطلوب شهری درکلانشهر تهران کدامند؟ در این پژوهش از ۱۵ نفر مصاحبه به عمل آمده است که در ادامه به تجزیه و تحلیل پاسخ‌های ایشان می‌پردازیم. ابتدا بخشی از متن مصاحبه‌ها آورده شده است مضامین استخراج شده از متن مصاحبه‌ها آمده است.

جدول ۳. پاسخ مصاحبه شوندگان به سوال مدیریت مطلوب شهری درکلانشهر تهران

بخشی از متن مصاحبه ها	مضامین استخراج شده
در فرآیند مدیریت شهری، هماهنگی و هم‌افزایی بین نهادهای مختلف دولتی و غیردولتی به عنوان یک رویکرد کل‌نگر اهمیت زیادی دارد. این نوع مدیریت به دنبال ایجاد یک سیستم یکپارچه است که در آن تمامی ذینفعان، از جمله شهروندان، به صورت همزمان در فرآیند تصمیم‌گیری و اجرای پروژه‌های شهری مشارکت داشته باشند. بهبود کارایی و اثربخشی خدمات شهری و افزایش رضایتمندی شهروندان از نتایج این رویکرد است.	مدیریت یکپارچه

بخشی از متن مصاحبه ها	مضامین استخراج شده
برنامه‌ریزی و پیش‌بینی نیازهای آینده شهرها و توسعه زیرساخت‌ها و خدمات مرتبط با آن، به مدیران کمک می‌کند تا با اتخاذ تصمیمات آگاهانه و مبتنی بر داده، به توسعه پایدار و بهبود کیفیت زندگی شهروندان دست یابند. این فرآیند شامل تحلیل روندهای اجتماعی، اقتصادی و زیست‌محیطی و شناسایی چالش‌ها و فرصت‌های پیش‌رو است که می‌تواند به جذب سرمایه‌گذاری‌های جدید و ایجاد فرصت‌های شغلی کمک کند.	آینده سازی شهری
دخالت فعال شهروندان در فرآیندهای تصمیم‌گیری و مدیریت شهری، به شکل‌های مختلفی از جمله نظرسنجی‌ها و کارگاه‌های آموزشی انجام می‌شود. این نوع مشارکت نه تنها به تقویت حس تعلق و مسئولیت اجتماعی در میان شهروندان کمک می‌کند، بلکه می‌تواند به بهبود کیفیت خدمات شهری و افزایش شفافیت در فرآیندهای مدیریتی منجر شود. در نهایت، این موضوع می‌تواند به ایجاد جامعه‌ای پویا و فعال کمک کند.	مشارکت شهروندی
اقداماتی که به صورت خودجوش و بدون انتظار پاداش مالی انجام می‌شوند، می‌توانند شامل پروژه‌های اجتماعی، فرهنگی و زیست‌محیطی باشند که به بهبود کیفیت زندگی در جامعه کمک می‌کنند. داوطلبان با مشارکت در این فعالیت‌ها نه تنها به ارتقاء سطح خدمات عمومی کمک می‌کنند، بلکه خود نیز از تجربیات و مهارت‌های جدید بهره‌مند می‌شوند. تشویق به این فعالیت‌ها می‌تواند به تقویت همبستگی اجتماعی و ایجاد حس مسئولیت در میان شهروندان منجر شود.	فعالیت های داوطلبانه
تعاملات و ارتباطات غیررسمی بین افراد و گروه‌ها در مدیریت شهری می‌توانند نقش مهمی در تسهیل فرآیندهای مدیریتی و ارتقاء همکاری بین نهادها و شهروندان ایفا کنند. این روابط می‌توانند به عنوان پل ارتباطی بین مدیران و شهروندان عمل کرده و به تبادل اطلاعات و تجربیات کمک کنند. تقویت این روابط می‌تواند به بهبود اعتماد عمومی و افزایش مشارکت در فرآیندهای تصمیم‌گیری منجر شود.	روابط غیر رسمی
توزیع عادلانه منابع و خدمات در مناطق مختلف شهر، به معنای اطمینان از دسترسی برابر تمامی شهروندان به امکانات و خدمات عمومی است. تحقق این امر می‌تواند به کاهش نابرابری‌های اجتماعی و اقتصادی در شهرها کمک کند و به ایجاد یک جامعه پایدار و منصفانه منجر شود. برای دستیابی به این هدف، نیاز است که سیاست‌گذاران و مدیران شهری به تحلیل دقیق نیازهای مختلف مناطق و گروه‌های اجتماعی بپردازند.	عدالت فضایی درون شهری
سطح تعاملات اجتماعی و فعالیت‌های مدنی در جامعه به عنوان یکی از عوامل کلیدی در تقویت دموکراسی و افزایش مشارکت شهروندان شناخته می‌شود. یک جامعه مدنی فعال و پویا می‌تواند به بهبود کیفیت زندگی کمک کند و به ایجاد فضایی مناسب برای تبادل نظرات و ایده‌ها منجر شود. ارتقاء کیفیت جامعه مدنی می‌تواند به ایجاد فضایی مناسب برای تبادل نظرات و ایده‌ها و همچنین تقویت همبستگی اجتماعی منجر شود.	کیفیت جامعه مدنی
عدم تطابق دانش و مهارت‌های مدیران با نیازهای روز می‌تواند منجر به تصمیم‌گیری‌های نادرست و ناکارآمدی در مدیریت شهری شود. در دنیای امروز که تغییرات سریع و فناوری‌های نوین به سرعت در حال پیشرفت هستند، مدیران شهری باید به طور مداوم دانش و مهارت‌های خود را به‌روز کنند. بنابراین، برگزاری دوره‌های آموزشی و کارگاه‌های تخصصی برای مدیران شهری به منظور ارتقاء مهارت‌ها و دانش آن‌ها ضروری است.	به روز نبودن مدیران شهری
پیچیدگی و تعداد بالای مقررات و قوانین شهری می‌تواند به ایجاد موانع در فرآیندهای اداری و مدیریتی منجر شود. این وضعیت می‌تواند به کاهش کارایی خدمات شهری و نارضایتی شهروندان منجر شود. برای کاهش این مشکل، نیاز است که سیاست‌گذاران به بازنگری و ساده‌سازی مقررات و قوانین شهری بپردازند. این اقدام می‌تواند به تسهیل فرآیندهای اداری و افزایش رضایتمندی شهروندان کمک کند.	تورم مقررات شهری
میزان خوشنودی و رضایت شهروندان از خدمات و مدیریت شهری به عنوان یکی از شاخص‌های کلیدی در ارزیابی کیفیت خدمات شهری و کارایی مدیریت محسوب می‌شود. افزایش این رضایتمندی نیازمند توجه به نیازها و انتظارات شهروندان و همچنین بهبود کیفیت خدمات ارائه شده است. برای دستیابی به این هدف، مدیران شهری باید به بازخوردهای شهروندان توجه کرده و بر اساس آن‌ها اقدام کنند.	رضایتمندی شهروندان
تأثیرات و نقش افرادی که به صورت غیررسمی در فرآیندهای مدیریت شهری دخالت دارند، می‌تواند شامل گروه‌های محلی و سازمان‌های غیر دولتی باشد. این بازیگران می‌توانند به ارتقاء کیفیت خدمات و افزایش مشارکت شهروندان کمک کنند. برای بهره‌برداری از این ظرفیت، نیاز است که مدیران شهری به تعامل و همکاری با این بازیگران توجه داشته باشند.	مداخله بازیگران غیر رسمی

پس از انجام مصاحبه اشباع نظری حاصل شد. بدین گونه که کدهای استخراج شده جدیدی در مصاحبه پانزدهم به مجموع کدها اضافه نشد و کدهای استخراجی تکراری بودند. بنابراین مضامین جدول ۴ به عنوان عوامل نهایی انتخاب شدند.

جدول ٤. مضامین استخراج شده از مصاحبه ها

مضامین استخراج شده
مدیریت یکپارچه
آینده سازی شهری

مشارکت شهروندی
فعالیت های داوطلبانه
روابط غیر رسمی
عدالت فضایی درون شهری
کیفیت جامعه مدنی
به روز نبودن مدیران شهری
تورم مقررات شهری
رضایتمندی شهروندان
مداخله بازیگران غیر رسمی

برای تحلیل داده‌های پرسش‌نامه اقدام‌های زیر انجام شد:

الف) بررسی رابطهٔ میان شاخص‌های خبرگی خبرگان، سطح تحصیلات و سابقهٔ کار در سازمان و شاخص‌های پیچیدگی میزان ارتباطات هر عامل در ساختار نقشهٔ شناختی شامل و دامنهٔ نقشه‌های شناختی؛ آماره‌های تعداد روابط، چگالی روابط و چگالی نقشه اهمیت عوامل در ساختار نقشهٔ شناختی و حاصل جمع درجهٔ برون‌زا و درون‌زا برای هر یک از عوامل درون نقشه با هدف بررسی رابطهٔ معنادار میان شاخص‌های خبرگی خبرگان و شاخص‌های پیچیدگی نقشه‌های شناختی و اختلاف معنادار میان شاخص‌های دامنهٔ نقشه‌های شناختی در بین طبقات خبرگان به لحاظ شاخص‌های خبرگی: یکی از مجوزهای هم‌آمیزی نقشه‌های شناختی خبرگان محسوب می‌شد. برای یافتن پاسخ این پرسش‌ها به ترتیب با استفاده از نرم‌افزار Cognizer1.2 اخذ و در نرم‌افزار SPSS به ترتیب آزمون‌های آماری معناداری همبستگی تاو بی کندال و کروسکال-والیس تحلیل شدند. بررسی تشابه نقشهٔ شناختی خبرگان با هدف بررسی همبستگی خطی میان نقشه‌های شناختی به‌عنوان مجوز تلفیق نقشه‌ها به این منظور وضعیت تشابه نقشه‌های شناختی خبرگان بررسی شد. همبستگی رویهٔ تخصیص درجهٔ دوم با روش مقیاس‌پردازی برای تقویت بررسی تشابه نقشهٔ شناختی خبرگان، از فنون آماری نیز استفاده شد. از مقیاس‌پردازی چند بعدی با هدف ارائهٔ تحلیل خوش‌های چند بعدی الگوی ترسیمی تشابه و یا تفاوت نقشهٔ شناختی خبرگان و از تحلیل خوشه‌ای برای دسته‌بندی نقشهٔ شناختی خبرگان براساس ویژگی‌های آن‌ها استفاده می‌شود. برای انجام محاسبات از نرم‌افزارهای UciNet6 و Cognizer۱,۲ استفاده شد. برای ادغام نقشه‌های شناختی نقشهٔ مورد اتفاق خبرگان با روابط به نسبت قوی میان عوامل مورد نظر قرار گرفت. برای شناسایی این و برای سنجش قوت روابط از جدول ۵ و محاسبات میانگین نقشه از نرم افزار Excell، UciNet 0 استفاده شد. آن گاه با فازی زدایی شدهٔ مربوط به آن در نقطهٔ برش ۰/۶۵ ضریب همبستگی عوامل نقشه‌های ادغامی محاسبه و تحلیل مقیاس‌پردازی چندبعدی انجام شد. درنهایت پس از حذف عوامل واسط (فاقد ورودی و خروجی) نسبت به مدلسازی بلوکی در داده‌های ماتریس همجواری نقشه‌ها با روش UciNet اقدام شد.زمانی که از دیدگاه چند نفر استفاده می‌شود از میانگین ساده نظرات استفاده می‌شود و M را تشکیل می‌دهیم.خبرگان باید تأثیر هر شاخص بر شاخص دیگر را در قالب ۵ واژه زبانی {بسیار بالا، بالا، پایین، بسیار پایین و بدون تأثیر} بیان کنند. اعداد معادل واژه‌های زبانی در جدول ۵ نشان داده شده است.

جدول ۵. متغیرهای زبانی و فازی

مقادیر مقیاس‌های زبانی	اعداد فازی مثلثی
تأثیر بسیار بالا	(۴،۳،۳)
تأثیر بالا	(۴،۳،۲)
تأثیر پایین	(۳،۲،۱)
تأثیر بسیار پایین	(۲،۱،۰)
بدون تأثیر	(۱،۰،۰)

$$Z* = \max\left(x^1_{max}, x^2_{max}, x^3_{max}\right)$$

$$x^1_m = \frac{L+M+U}{3} : x^2_m = \frac{L+2M+U}{4} : x^3_m = \frac{L+4M+U}{6}$$

*Z میانگین فازی‌زدایی شدهٔ دیدگاه‌های خبرگان است.بر اساس قاعده‌ای داشتند، حذف شدند. سرانگشتی، عواملی که میانگین فازی زدایی شده‌ای کوچک‌تر از ۰/۶۵ سپس عوامل باقیمانده وارد پرسشنامهٔ دوم با ساختار ماتریسی متناسب با نگاشت علّی شدند و در اختیار خبرگان قرار گرفتند.

نتایج آزمون‌های همبستگی ناپارامتریک نشان داد از آن‌جا که معناداری آزمون‌ها بزرگ‌تر از ۰/۰۵ است، با احتمال ۹۵ درصد میان شاخص‌های خبرگی خبرگان و شاخص‌های پیچیدگی نقشه‌های شناختی رابطهٔ معناداری وجود ندارد. همچنین بر اساس برایند نتایج روش همبستگی رویهٔ تخصیص درجهٔ دوم معلوم شد در این سطح اطمینان میان نقشه‌های شناختی به علاوه براساس نتیجهٔ تحلیل $sig < 0.05$ خبرگان همبستگی خطی معناداری وجود دارد. خوشه‌ای مبتنی بر داده‌های تشابه مشخص شده ایجاد می‌شوند؛ یعنی ویژگی‌های شخصی و عضویت خبرگان در سازمان‌های مختلف نتوانسته میان نقشه‌های خبرگان تفاوت معناداری ایجاد کند. برای تحلیل داده‌ها و ارزیابی مدل، از روش‌های آماری زیر استفاده شد:

آزمون همبستگی ناپارامتریک (مانند آزمون اسپیرمن) برای بررسی روابط بین متغیرها استفاده شد. نتایج نشان داد که:

رابطه بین مدیریت یکپارچه و مشارکت شهروندی: $r = 0.62, p < 0.01$

رابطه بین آینده‌سازی شهری و رضایتمندی شهروندان: $r = 0.54, p < 0.05$

این نتایج نشان‌دهنده وجود روابط معنادار بین متغیرها است.

سطح معناداری روابط :تمامی روابط بین متغیرها با سطح معناداری $p < 0.05$ تأیید شدند.

آزمون همبستگی: تمامی روابط معنادار با سطوح $p < 0.05$ و $p < 0.01$ تأیید شدند.

آزمون روایی سازه: بارهای عاملی برای تمامی متغیرها بالای ۰/۵ بوده و روایی سازه تأیید شد.

آزمون پایایی: آلفای کرونباخ ۰/۸۷ نشان‌دهنده پایایی خوب ابزار است.

با توجه به نتایج به دست آمده از ارزیابی مدل، می‌توان نتیجه گرفت که مدل علی متغیرهای پنهان مدیریت مطلوب شهری از روایی و پایایی مناسبی برخوردار است و روابط بین متغیرها به طور معناداری تأیید شده‌اند. این نتایج می‌توانند به عنوان مبنایی برای تصمیم‌گیری‌های مدیریتی در حوزه مدیریت شهری مورد استفاده قرار گیرند. تحلیل مقیاس‌پردازی چند بعدی در جدول ۶ آورده شده است.

جدول ٦. تحلیل مقیاس‌پردازی چند بعدی نقشهٔ ادغامی

مولفه‌ها	مدیریت یکپارچه	آینده سازی شهری	مشارکت شهروندی	فعالیت های داوطلبانه	روابط غیر رسمی	عدالت فضایی درون شهری	کیفیت جامعه مدنی	به روز نبودن مدیران شهری	تورم مقررات شهری	رضایتمندی شهروندان	مداخله بازیگران غیر رسمی
مدیریت یکپارچه	۰/۰۰	۰	۰	۰	۰	۰/۴۲	۰	۰	۰	۰	۰
آینده سازی شهری	۰/۴۲	۰/۰۰	۰/۶۳	۰/۵۸	۰/۵۱	۰/۶۷	۰	۰/۴۱	۰/۴	۰/۶۴	۰/۵۸
مشارکت شهروندی	۰/۴۷	۰/۴۶	۰/۰۰	۰/۵۱	۰/۴۹	۰/۶۴	۰	۰	۰/۴۵	۰/۶۲	۰/۵۶
فعالیت های داوطلبانه	۰	۰	۰/۴۲	۰/۰۰	۰	۰/۴۴	۰	۰	۰	۰/۴۲	۰/۴
روابط غیر رسمی	۰/۵۹	۰	۰/۶۲	۰/۴۴	۰/۰۰	۰/۶۴	۰/۴۳	۰	۰/۵۲	۰/۶۳	۰/۵۴
عدالت فضایی درون شهری	۰/۵۶	۰/۴۱	۰/۵۱	۰/۴۴	۰	۰/۰۰	۰	۰	۰/۴۷	۰/۵۵	۰/۴۵
کیفیت جامعه مدنی	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰/۰۰	۰	۰	۰	۰
به روز نبودن مدیران شهری	۰/۵۷	۰/۵	۰/۴۳	۰/۵۶	۰	۰/۶۲	۰	۰/۰۰	۰/۴۲	۰/۵۳	۰/۴۲
تورم مقررات شهری	۰/۴۹	۰/۴	۰/۴۵	۰/۴۴	۰	۰/۵۱	۰	۰	۰/۰۰	۰/۴۸	۰/۴۴
رضایتمندی شهروندان	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰/۰۰	۰
مداخله بازیگران غیر رسمی	۰/۴۷	۰	۰/۵۴	۰	۰	۰/۵۱	۰	۰/۴۶	۰	۰/۵۱	۰/۰۰

نگاشت شناختی از طریق محاسبه میانگین نظرات خبرگان به دست آمدکه شامل (مدیریت یکپارچه، آینده سازی شهری، مشارکت شهروندی، فعالیت های داوطلبانه، روابط غیر رسمی، عدالت فضایی درون شهری، کیفیت جامعه مدنی، به روز نبودن مدیران شهری، تورم مقررات شهری، رضایتمندی شهروندان، مداخله بازیگران غیر رسمی) می باشد.

جدول ۷. بلوک‌های نهایی شناختی

نماد	عوامل
C1	مدیریت یکپارچه
C2	آینده سازی شهری
C3	مشارکت شهروندی
C4	فعالیت های داوطلبانه
C5	روابط غیر رسمی
C6	عدالت فضایی درون شهری
C7	کیفیت جامعه مدنی
C8	به روز نبودن مدیران شهری
C9	تورم مقررات شهری
C10	رضایتمندی شهروندان
C11	مداخله بازیگران غیر رسمی

در ادامه به منظور به دست آوردن ساختار روابط علّی، نگاشت‌های فردی تلفیق و نگاشت جمعی انجام شد. در ادامه نقشهٔ مورد اتفاق خبرگان استخراج و میانگین روابط در آن با استفاده از جدول زیر و فرمول فازی‌زدایی از مقادیر میانگین‌ها محاسبه شد؛ آن گاه مدل‌سازی بلوکی داده‌های ماتریس مجاورت نقشهٔ جمعی واجد روابط به نسبت قوی نقشهٔ تلفیقی شناختی ترسیم شد:

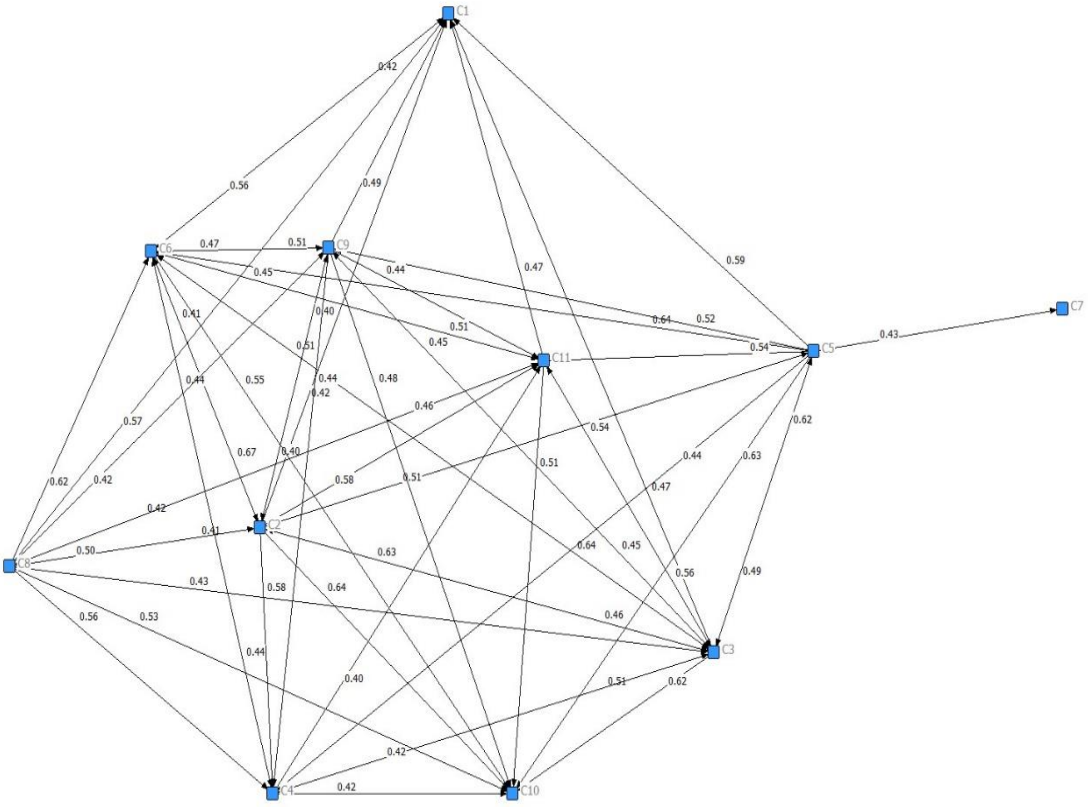

شکل ۱. بلوک‌های نقشهٔ نهایی شناختی

شکل بلوک‌های نقشهٔ علّی به شرح شکل۲ است.

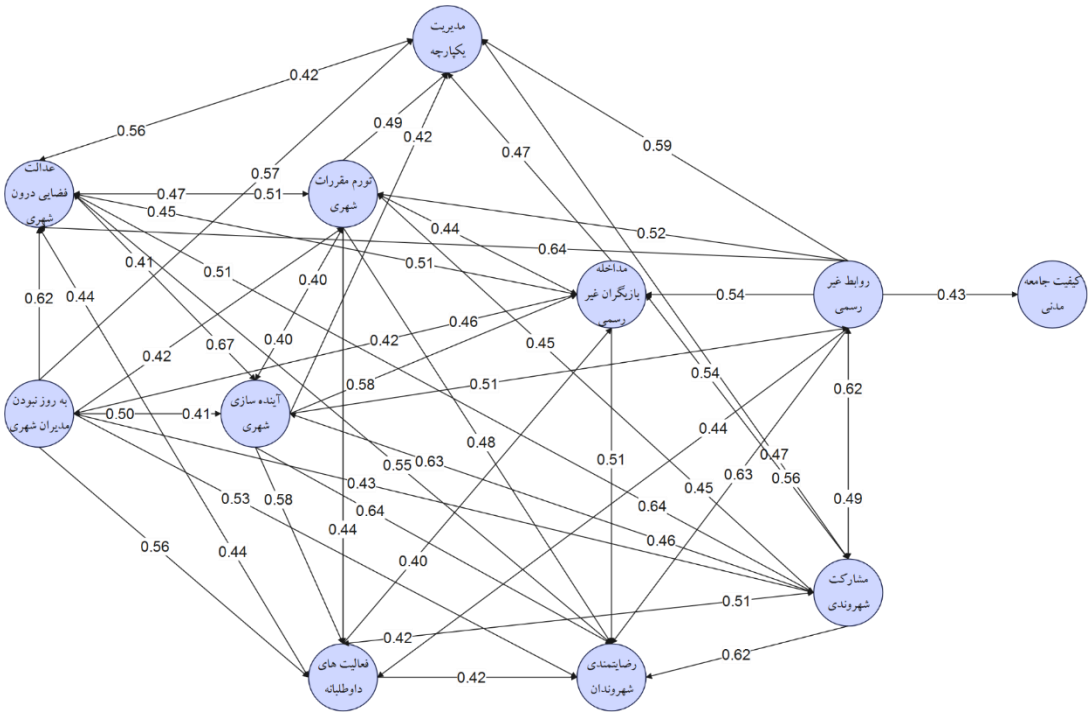

شکل ۲. مدل عوامل مؤثر بر مدیریت مطلوب شهری درکلانشهر تهران

مدل علی متغیرهای تحقیق شامل چندین مؤلفه کلیدی است که به شرح زیر تعریف می‌شوند:

مدیریت یکپارچه (C1): به معنای هماهنگی و یکپارچگی در تصمیم‌گیری‌ها و سیاست‌های شهری است که می‌تواند به بهبود کارایی و اثر بخشی مدیریت شهری کمک کند.

آینده‌سازی شهری (C2): به فرآیند برنامه‌ریزی و پیش‌بینی نیازهای آینده شهر و توسعه زیرساخت‌ها و خدمات مربوطه اشاره دارد.

مشارکت شهروندی (C3): به میزان و نوع مشارکت شهروندان در فرآیندهای تصمیم‌گیری و مدیریت شهری اشاره دارد.

فعالیت‌های داوطلبانه (C4): به اقداماتی که به صورت خودجوش و بدون انتظار پاداش مالی انجام می‌شوند، اشاره دارد.

روابط غیررسمی (C5): به تعاملات و ارتباطات غیررسمی بین افراد و گروه‌ها در مدیریت شهری اشاره دارد.

عدالت فضایی درون شهری (C6): به توزیع عادلانه منابع و خدمات در مناطق مختلف شهر اشاره دارد.

کیفیت جامعه مدنی (C7): به سطح تعاملات اجتماعی و فعالیت‌های مدنی در جامعه اشاره دارد.

به‌روز نبودن مدیران شهری (C8): به عدم تطابق دانش و مهارت‌های مدیران با نیازهای روز اشاره دارد.

تورم مقررات شهری (C9): به پیچیدگی و تعداد بالای مقررات و قوانین شهری اشاره دارد.

رضایتمندی شهروندان (C10): به میزان رضایت و خوشنودی شهروندان از خدمات و مدیریت شهری اشاره دارد.

مداخله بازیگران غیررسمی (C11): به تأثیرات و نقش بازیگران غیررسمی در فرآیندهای مدیریت شهری اشاره دارد.

مدل علی نشان‌دهنده روابط بین این متغیرها است.

مدیریت یکپارچه می‌تواند به مشارکت شهروندی و عدالت فضایی کمک کند.

آینده‌سازی شهری به کیفیت جامعه مدنی و رضایتمندی شهروندان تأثیر می‌گذارد.

به‌روز نبودن مدیران شهری می‌تواند به تورم مقررات شهری و در نتیجه به کاهش رضایتمندی شهروندان منجر شود.

نتایج به دست آمده از تحلیل همبستگی و مقیاس‌پردازی چند بعدی نشان می‌دهد که روابط بین متغیرها به صورت معناداری وجود دارد. به عنوان مثال، همبستگی مثبت بین مدیریت یکپارچه و مشارکت شهروندی نشان‌دهنده این است که بهبود در مدیریت یکپارچه می‌تواند به افزایش مشارکت شهروندان منجر شود.

بحث ونتیجه گیری

با توجه به تأیید اهمیت «حکمروایی خوب» و «مدیریت شهری»: تحقیقاتی مانند «اومری و مبروک» (۲۰۲۰) و «ویرتودوس» (۲۰۱۶) بر اهمیت «حکمروایی خوب» در دستیابی به توسعه پایدار و برنامه‌ریزی فضایی تأکید دارند. یافته‌های ما نیز نشان‌دهنده همبستگی نسبتاً ضعیف «مدیریت یکپارچه» (که یکی از مؤلفه‌های حکمروایی خوب است) با برخی متغیرها و همچنین چالش‌های ناشی از «به روز نبودن مدیران شهری» و «تورم مقررات شهری»، این موضوع را تقویت می‌کند که ناکارآمدی در این ابعاد می‌تواند مانع توسعه پایدار شهری شود. مطالعه «مجتبی زاده خانقاهی و همکاران» (۱۴۰۰) نیز به صراحت به مشکل «عدم یکپارچگی بین بخش‌های مختلف مدیریت شهری» به عنوان مانعی برای اجرای حکمروایی شهری اشاره کرده است که با یافته‌های ما در خصوص چالش‌های مدیریتی همخوانی دارد. با توجه به تأکید بر نقش «مشارکت شهروندی»: یافته ما مبنی بر همبستگی قوی بین «آینده‌سازی شهری» و «مشارکت شهروندی» با نتایج تحقیق «حسینی و کاملی» (۱۳۹۶) که رابطه معناداری بین «احساس تعلیق اجتماعی» و «مشارکت شهروندی» یافته‌اند، همسو است. هر دو پژوهش بر اهمیت درگیر کردن شهروندان در فرآیندهای شهری صحه می‌گذارند. همچنین، مطالعه «کماسی و حسینی» (۱۳۹۳) که رابطه مثبت بین «عملکرد مدیریت شهری» و «سرمایه اجتماعی» (شامل مشارکت) را نشان می‌دهد، با یافته‌های ما که مشارکت را با آینده‌سازی شهری مرتبط می‌داند، همخوانی دارد. این مطالعات نشان می‌دهند که مدیریت شهری کارآمد می‌تواند به افزایش سرمایه اجتماعی و مشارکت شهروندان منجر شود.با توجه به پیچیدگی روابط اجتماعی و فضایی: یافته‌های ما درباره همبستگی قوی «روابط غیر رسمی» با «آینده‌سازی شهری» و «عدالت فضایی»، تا حدی با مطالعه «آدام و همکاران» (۲۰۲۳) که به تغییرات ساختار فضایی ناشی از شهرنشینی و ایجاد CBDهای فرعی اشاره دارد، همسو است. این تحقیقات نشان می‌دهند که روابط اجتماعی و فضایی به طور پیچیده‌ای در شکل‌دهی به ساختار و پویایی شهرها نقش دارند. «روابط غیر رسمی» می‌تواند به عنوان یک عامل تسهیل‌کننده یا بازدارنده در این فرآیندها عمل کند. نقش «کیفیت جامعه مدنی» و «رضایتمندی شهروندان»: در حالی که برخی مطالعات (مانند کماسی و حسینی) به رابطه مثبت بین عملکرد مدیریت شهری و سرمایه اجتماعی (که شامل رضایتمندی و مشارکت است) اشاره دارند، یافته‌های ما مبنی بر همبستگی کمتر این متغیرها با سایر عوامل، می‌تواند یک نکته تمایز یا نیازمند بررسی بیشتر باشد.

نتایج آزمون‌های همبستگی ناپارامتریک نشان می‌دهد که با احتمال ۹۵٪، میان شاخص‌های خبرگی خبرگان و شاخص‌های پیچیدگی نقشه‌های شناختی رابطه معناداری وجود ندارد ($p > ۰/۰۵$). این بدان معناست که سطح خبرگی افراد تأثیر مستقیمی بر پیچیدگی نقشه‌های شناختی آن‌ها نداشته است. از سوی دیگر، نتایج روش همبستگی «رویهٔ تخصیص درجهٔ دوم» نشان می‌دهد که میان نقشه‌های شناختی خبرگان و سایر عوامل، همبستگی خطی معناداری وجود دارد ($p < ۰/۰۵$). این یافته با نتایج تحلیل خوشه‌ای که بر اساس داده‌های تشابه مشخص شده‌اند، همسو است. تحلیل نشان می‌دهد که ویژگی‌های شخصی و عضویت خبرگان در سازمان‌های مختلف، نتوانسته تفاوت معناداری در نقشه‌های خبرگان ایجاد کند. این موضوع بر اهمیت عوامل دیگر در

شکل‌گیری نقشه‌های شناختی تأکید دارد.بر اساس جدول تحلیل مقیاس‌بندی چندبعدی نقشهٔ ادغامی، روابط بین ابعاد مختلف نقشه‌های شناختی را با استفاده از مقیاس‌بندی چندبعدی نشان می‌دهد. مقادیر غیر صفر در جدول، نشان‌دهنده وجود ارتباط بین دو مولفه هستند. هرچه مقدار بزرگتر باشد، رابطه قوی‌تر است. یکی از محدودیت‌های این پژوهش، استفاده از روش‌های ناپارامتریک برای تحلیل داده‌ها بود که ممکن است به دقت نتایج آسیب برساند. همچنین، نمونه‌گیری محدود به یک کلانشهر ممکن است نتایج را به سایر شهرها تعمیم ندهد.

با توجه به یافته‌های تحقیق و بررسی‌های صورت گرفته، پیشنهادات زیر می‌تواند به بهبود مدیریت شهری و تحقق حکمروایی خوب در کلانشهرها کمک کند:

تقویت سیستم‌های اطلاعاتی و تحلیلی: ایجاد و تقویت سیستم‌های اطلاعاتی پیشرفته برای جمع‌آوری، تحلیل و به اشتراک‌گذاری داده‌ها می‌تواند به مدیران شهری کمک کند تا تصمیمات بهتری اتخاذ کنند. این سیستم‌ها باید شامل اطلاعات مربوط به نیازهای شهروندان، وضعیت خدمات عمومی، و تحلیل‌های فضایی باشند.

توسعه برنامه‌های آموزشی برای مدیران شهری: برگزاری دوره‌های آموزشی و کارگاه‌های تخصصی برای مدیران شهری به منظور به‌روز کردن دانش و مهارت‌های آنها در زمینه‌های مدیریتی، اجتماعی و فناوری می‌تواند به بهبود کیفیت مدیریت شهری کمک کند. این برنامه‌ها باید شامل موضوعاتی مانند حکمروایی خوب، مشارکت شهروندی و مدیریت یکپارچه باشند.

ایجاد بسترهای مشارکت شهروندی: توسعه پلتفرم‌های آنلاین و فیزیکی برای تسهیل مشارکت شهروندان در فرآیندهای تصمیم‌گیری و برنامه‌ریزی شهری می‌تواند به افزایش احساس تعلق اجتماعی و مشارکت فعال شهروندان کمک کند. این بسترها باید به گونه‌ای طراحی شوند که امکان ارائه نظرات، پیشنهادات و انتقادات را به سادگی فراهم کنند.

تشویق به ایجاد روابط غیررسمی مثبت: توسعه برنامه‌های اجتماعی و فرهنگی که به ایجاد روابط غیررسمی مثبت بین شهروندان و نهادهای شهری کمک کند، می‌تواند به تقویت سرمایه اجتماعی و بهبود کیفیت زندگی در شهرها منجر شود. این برنامه‌ها می‌توانند شامل فعالیت‌های داوطلبانه، جشنواره‌های محلی و گروه‌های اجتماعی باشند.

توسعه سیاست‌های عدالت فضایی: تدوین و اجرای سیاست‌هایی که به توزیع عادلانه منابع و خدمات در سطح شهر کمک کند، می‌تواند به کاهش نابرابری‌های اجتماعی و اقتصادی منجر شود. این سیاست‌ها باید بر اساس نیازهای واقعی شهروندان و با مشارکت آنها طراحی شوند.

تحلیل و ارزیابی مستمر: ایجاد سیستم‌های ارزیابی و بازخورد مستمر برای بررسی عملکرد مدیریت شهری و سیاست‌های اجرایی می‌تواند به شناسایی نقاط قوت و ضعف کمک کند. این ارزیابی‌ها باید شامل نظرسنجی‌های دوره‌ای از شهروندان و تحلیل داده‌های عملکردی باشد.

تقویت همکاری بین بخش‌های مختلف مدیریت شهری: توسعه مکانیزم‌های همکاری و هماهنگی بین نهادهای مختلف مدیریت شهری می‌تواند به کاهش مشکلات ناشی از عدم یکپارچگی کمک کند. این همکاری‌ها باید شامل تبادل اطلاعات، هماهنگی در برنامه‌ریزی و اجرای پروژه‌ها باشد.

توجه به نیازهای خاص گروه‌های مختلف اجتماعی: توسعه برنامه‌های ویژه برای گروه‌های مختلف اجتماعی، از جمله زنان، جوانان، سالمندان و اقلیت‌ها، می‌تواند به افزایش مشارکت و رضایتمندی این گروه‌ها کمک کند. این برنامه‌ها باید بر اساس نیازها و خواسته‌های خاص هر گروه طراحی شوند.

استفاده از فناوری‌های نوین: استفاده از فناوری‌های نوین مانند هوش مصنوعی، اینترنت اشیاء و داده‌های کلان می‌تواند به بهبود فرآیندهای مدیریتی و ارائه خدمات شهری کمک کند. این فناوری‌ها می‌توانند در تحلیل داده‌ها، پیش‌بینی نیازها و بهینه‌سازی منابع مورد استفاده قرار گیرند.

توسعه فرهنگ مشارکت و مسئولیت اجتماعی: ترویج فرهنگ مشارکت و مسئولیت اجتماعی در بین شهروندان از طریق برنامه‌های آموزشی و رسانه‌ها می‌تواند به افزایش آگاهی و انگیزه شهروندان برای مشارکت در فرآیندهای شهری کمک کند.

تعارض منافع

بنابه‌نظرنویسندگان،این مقاله‌تعارض‌منافع‌ندارد.

حمایت مالی

مقاله حاضر بدون حمایت مالی انجام شد.

سپاسگزاری

نویسندگان مراتب تقدیر صمیمانه خود را از گروه مدیریت دانشگاه ولی عصر (عج)رفسنجان وهمچنین داوران پایان نامه که مارا درانجام وارتقای کیفی این پژوهش یاری دادند،اعلام مینمایند.

منابع

پاسبان عیسی‌لو، وحید؛ ابراهیم‌زاده، عیسی و زالی، نادر (۱۴۰۴). تحلیلی بر پراکنش فضایی کاربری های دانش بنیان با بهره گیری از روش آماره فضایی مطالعه موردی: مناطق ۲۲ گانه شهر تهران. *جغرافیا و برنامه‌ریزی*، ۲۹(۹۳)، ۹۷-۱۱۴. doi: 10.22034/gp.2024.61172.3249

پاسبان عیسی‌لو، وحید؛ ابراهیمی‌زاده، عیسی، و زالی، نادر (۱۴۰۴). تحلیلی بر توزیع فضایی کاربری‌های دانش‌بنیان با استفاده از روش آمار فضایی: مطالعه موردی مناطق ۲۲گانه شهر تهران، *فصلنامه جغرافیا و برنامه‌ریزی*، ۲۹(۹۳)، 10.22034/GP.2024.61172.3249

پوراحمد، احمد؛ فرهودی، رحمت‌الله؛ زنگنه شاهروکی، سعید و شفاعت قراملکی، طهورا (۱۳۹۹). تبیین مدل بازآفرینی بافت تاریخی با محوریت توسعه گردشگری (مطالعه موردی: شهر تبریز)، *فصلنامه جغرافیا و برنامه‌ریزی*،۲۴(۷۴)،۶۰-۴۳. https://doi.org/10.22034/gp.2021.11052

حسینی، سید باقروکاملی، محسن (۱۳۹۶). سنجش مشارکت شهروندان در مدیریت شهری مطلوب (مطالعه موردی منطقه ۸ قم)، *فصلنامه مطالعات مدیریت شهری*، ۹،(۲۹)، ۲۶-۱۷.
file:///C:/Users/Novin%20Pendar/Desktop/%D9%85%D9%82%D8%A7%D9%84%D9%87%203%D8%A7%D8%B1%D8%B4%D8%AF/6004113962902.pdf

خاتم، سعید؛ احمدی، سیدعباس و خاتم، مهناز (۱۴۰۲). بررسی و تحلیل شاخص‌های حکمروایی شهری در کلان‌شهر تهران با استفاده از روش دیمتل فازی. *جغرافیا و برنامه‌ریزی محیطی*، ۳۴(۳)، ۶۴-۵۱. https://doi.org/10.22108/gep.2022.133499.1523

خمجانی، شبناز؛ سرور، رحیم؛ امیرعضدی، طوبی و اربابی سبزواری، آزاده (۱۴۰۱). تحلیل تطبیقی حکمروایی خوب شهری- مطالعه موردی: مناطق ۲ و ۱۰ شهر تهران، *فصلنامه جغرافیا*، ۲۰ (۷۲)، ۷۹-۹۴. https://dor.isc.ac/dor/http://dor.net/dor/20.1001.1.27833739.1401.20.72.5.1

سرگزی زهرا، رهنورد فرجاله (۱۴۰۰). تاثیر سرمایه اجتماعی، توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات، و جهانی شدن بر حاکمیت خوب شهری در پرتو فرهنگ مشارکت و تمایل مقامات محلی فرایند، *مدیریت و توسعه*، ۳۴ (۱)،۲۶-۳. https://doi.org/10.52547/jmdp.34.1.3

قاسمی، ابوالفضل (۱۴۰۳). تمرکززدایی دولت و حکمرانی خوب شهری در ایران، *دولت پژوهی*،۱۰(۳۸)، ۱۶۲-۱۲۱. https://doi.org/10.22054/tssq.2024.81406.1553

کاظمی، حیدر و رحمانی، بیژن (۱۳۹۹). ارزیابی حکمرانی خوب شهری برای شهرهای ایران مطالعه موردی: شهر اهواز، *آمایش محیط*،۱۳(۴۸)، ۸۹-۱۰۸. https://journals.iau.ir/article_673958.html

کماسی، حسین و حسینی، سیدعلی (۱۳۹۳). تبیین رابطه بین عملکرد مدیریت شهری و سرمایه اجتماعی شهروندان (مطالعه موردی: محله ولیعصر شمالی، *فصلنامه برنامه‌ریزی فضایی*، ۴(۳)۱۵۶-۱۵۳. https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.22287485.1393.4.3.8.6

مجتبی‌زاده خانقاهی، حسین؛ محمدی، ناصر و توکلان، علی (۱۴۰۰). تحلیلی بر حکمروایی شهری مبتنی بر ارائه الگوی بهینه (مطالعه موردی شهر گرمدره، *تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی*، ۶۳(۲۱)، ۳۶۱-۳۸۰. https://doi.org/10.52547/jgs.21.63.361

نصیری هنده خاله، اسماعیل؛ اسماعیلی، فضل‌الله، و یونسی سندی، ریحانه (۱۴۰۴). تأثیر حس مکان بر رفتار مسئولانه زیست‌محیطی: مطالعه موردی شهر جدید هشتگرد، *فصلنامه جغرافیا و برنامه‌ریزی*، ۲۹(۹۳)، 10.22034/GP.2024.59715.3219

Adam, A. R., Takyi, S. A., Amponsah, O., & Kyei, K. O. B. (2023). Rethinking sustainable urban management: Effects of urbanization on the socio-spatial structure of the Tamale Metropolis. *Urban Governance*, 3(4), 292-303. https://doi.org/10.1016/j.ugj.2023.06.003

Ansari, S. H., & Ghimire, S. (2024). Analysis of good governance in land acquisition and compensation for road development in Nepal. *Science, Technology & Public Policy*, 8(1), 22-29. https://doi.org/10.11648/j.stpp.20240801.14

Beyene, E., Adam, A. G., & Minale, A. S. (2023). Examining the practice of urban governance using UN-Habitat urban governance index in Gondar city, North West Ethiopia. *Cogent Social Sciences*, 9(1), 2208934. https://doi.org/10.1080/23311886.2023.2208934

Bi, J., Lu, M., Liu, F., Cai, Y., Wang, Y., Duan, M.,... & Yu, D. (2025). Multi-scale urban ecosystem service changes and their impact mechanisms on human well-being. *Journal of Environmental Management*, 374, 124117. https://doi.org/10.1016/j.jenvman.2025.124117

Cifuentes-Faura, J. (2025). The role of accountability and transparency in government during disasters: the case of Ukraine–Russia war. *Public Money & Management*, 45(3), 256-265. https://doi.org/10.1080/09540962.2023.2243131

Cruz, S. S., & Paulino, S. R. (2022). Experiences of innovation in public services for sustainable urban mobility. *Journal of Urban Management*, 11(1), 108-122.https://doi.org/10.1016/j.jum.2021.10.003

Dossou, T. A. M., Kambaye, E. N., Berhe, M. W., & Asongu, S. A. (2025). Moderating effect of ICT on the relationship between governance quality and income inequality in sub-Saharan Africa. *Information development*, 41(2), 445-464. https://doi.org/10.1177/02666669231170396

Ghasemi, A. (2024). Government Decentralization and Good Urban Governance in Iran, *Government Studies*, 10(38), 121-162. https://doi.org/10.22054/tssq.2024.81406.1553. [In Persian]

Guo, F., Ma, L., Wu, J., Chen, K., Fang, W., & Broyd, T. (2025). A systematic review of multi-scale digital modelling in sustainable urban design and management. *Sustainable Cities and Society*, 119, 106103. https://doi.org/10.1016/j.scs.2024.106103

Hosseini, S. B; & Kameli, M.(2017). Measuring Citizen Participation in Optimal Urban Management (Case Study of Qom Region 8), *Quarterly Journal of Urban Management Studies*, 9, (29), 17-26. [In Persian]

Huang, F., Chen, L., & Horiuchi, K. (2025). Exploring perceptions of public good (s), government, and global contributions in Japanese higher education: A phenomenographic approach. *Higher Education*, 89(1), 239-257. https://link.springer.com/article/10.1007/s10734-024-01299-7

Kamasi, H & Hosseini, S. A. (2014). Explaining the relationship between urban management performance and citizens' social capital (Case study: North Valiasr neighborhood), *Quarterly Journal of Spatial Planning*, 4(3)153-156. https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.22287485.1393.4.3.8.6. [In Persian]

Kazemi, H & Rahmani, B.(2019). Assessment of good urban governance for Iranian cities, case study: Ahvaz city, *Environmental Planning*, 13(48), 89-108. https://journals.iau.ir/article_673958.html. [In Persian]

Khatam, S., & Ahmadipour, Z. (2022). Analyzing Effective Indicators of Political Management of Space in Tehran Metropolis. *GeoJournal of Tourism and Geosites*, 44(4), 1411–1417. https://doi.org/10.30892/gtg.44428-960

Khatam; S, Ahmadi, S. A& Khatam, M. (2013). Study and analysis of urban governance indicators in Tehran metropolis using fuzzy DEMATEL method. *Geography and Environmental Planning*, 34(3), 51-64. https://doi.org/10.22108/gep.2022.133499.1523.[In Persian]

Khomjani; Sh, Sarwar, R; Amir.A, Tooba & Arbabi Sabzevari, A. (2012). Comparative analysis of good urban governance - case study: Districts 2 and 10 of Tehran city, *Quarterly Journal of Geography*, 20 (72), 79-94. https://dor.isc.ac/dor/http://dor.net/dor/20.1001.1.27833739.1401.20.-72.5.1.[In Persian]

Kisser, I. (2023). Interdependence and Complementarity of a Multi-Dimensional Concept of Sustainable Development and the Integrated Approach to Urban Governance—Case Study City of Zagreb. Sustainability, 15(12), 9213. https://doi.org/10.3390/su15129213

Li, X., Wang, J., & Zhang, L. (2025). Gamifying data visualization in smart cities: Fostering citizen engagement in urban monitoring. *Advances in Engineering Technology Research*, 13(1), 151-151. https://doi.org/10.56028/aetr.13.1.151.2025

Liu, B., Li, Q., Zheng, Z., Huang, Y., Deng, S., Huang, Q., & Liu, W. (2025). A Review of multi-source data fusion and analysis algorithms in smart city construction: Facilitating real estate management and urban optimization. *Algorithms*, 18(1), 30. https://doi.org/10.3390/a18010030

Malah, A., & Bahi, H. (2022). Integrated multivariate data analysis for Urban Sustainability Assessment, a case study of Casablanca city. *Sustainable Cities and Society*, 86, 104100. https://doi.org/10.1016/j.scs.2022.104100

Mansoor, Mahnaz. "Citizens' trust in government as a function of good governance and government agency's provision of quality information on social media during COVID-19." *Government information quarterly* 38.4 (2021): 101597. https://doi.org/10.1016/j.giq.2021.101597

Mojtaba Zadeh Khanghahi, H; Mohammadi, N & Tavaklan, A. (2011). An analysis of urban governance based on presenting an optimal model (case study of Garm Darreh city), *Applied*

Research in Geographical Sciences, 63 (21), 361 – 380. https://doi.org/10.52547/jgs.21.63.361. [In Persian]

Moufid, O., Praharaj, S., & Oulidi, H. J. (2025). Digital technologies in urban regeneration: A systematic review of literature. *Journal of Urban Management*, 14(1), 264-278. https://doi.org/10.-1016/j.jum.2024.11.002

Mudunuri, L. N. R., & Attaluri, V. (2025). Urban development challenges and the role of cloud AI-powered blue-green solutions. In *Integrating Blue-Green Infrastructure Into Urban Development* (pp. 507-522). IGI Global Scientific Publishing. DOI: 10.4018/979-8-3693-8069-7.ch023

Nasiri Hinde Khaleh, I; Esmaili, F & Younesi Sindi, R. (2015). The effect of sense of place on environmentally responsible behavior: A case study of the new city of Hashtgerd, Quarterly Journal of Geography and Planning, 29(93). 10.22034/GP.2024.59715.3219.[In Persian]

Olujobi, O. J., & Irumekhai, O. S. (2025). Inelegant enforcement of anti-corruption laws and good governance: a persistent catalyst for coups d'état and poverty in Africa. *Journal of Financial Crime*, 32(1), 131-146. https://doi.org/10.1108/JFC-10-2023-0267

Omri, A, Mabrouk, N. (2020). Good governance for sustainable development goals: Getting ahead of the pack or falling behind?. *Environmental Impact Assessment Review*, 83, 106388. https://doi.org/10.1016/j.eiar.2020.106388

Pasban Issa Lou, V; Ebrahimizadeh, I, & Zali, N. (2015). An analysis of the spatial distribution of knowledge-based land uses using spatial statistics: A case study of 22 districts of Tehran, *Quarterly Journal of Geography and Planning*, 29(93), 10.22034/GP.2024.61172.3249.[In Persian]

Pasban Issa Lou, V; Ebrahimzadeh, I; & Zali, N. (2015). An analysis of the spatial distribution of knowledge-based land uses using spatial statistics method. Case study: 22 districts of Tehran city. *Geography and Planning*, 29(93), 97-114. doi: 10.22034/gp.2024.61172.3249[In Persian]

Pelizzo, R., Kinyondo, A., & Kuzenbayev, N. (2024). *Good governance and traditional beliefs*. https://research.nu.edu.kz/ws/portalfiles/portal/80193234/Good-Governance-and-Traditional-Beliefs_2_.pdf

Pourahmad, A; Farhoudi, R; Zanganeh Shahrouki, S & Shafaat Qaramaleki, T. (2019). Explaining the model of historical texture regeneration with a focus on tourism development (case study: Tabriz city), *Quarterly Journal of Geography and Planning*, 24(74), 43-60. https://doi.org/10.22034/gp.-2021.11052.[In Persian]

Przeybilovicz, E., & Cunha, M. A. (2024). Governing in the digital age: The emergence of dynamic smart urban governance modes. *Government Information Quarterly*, 41(1), 101907. https://doi.org/10.1016/j.giq.2023.101907

Rahman, F. N., Sen, K. K., Karmaker, S. C., & Saha, B. B. (2025). Good governance and energy justice: Pathways to human development. *Utilities Policy*, *94*, 101897. https://doi.org/10.1016/j.-jup.2025.101897

Roehl, U., & Crompvoets, J. (2025). Inside algorithmic bureaucracy: Disentangling automated decision-making and good administration. *Public Policy and Administration*, *40*(2), 322-350. https://doi.org/10.1177/09520767231197801

Sargazi; Z& Rahnavard, F. (2021). The impact of social capital, information and communication technology development, and globalization on good urban governance in light of the culture of

participation and the willingness of local authorities. Process, *Management and Development*, 34 (1), 26-3. https://doi.org/10.52547/jmdp.34.1.3.[In Persian]

Shamsipour, A., Jahanshahi, S., Mousavi, S. S., Shoja, F., Golenji, R. A., Tayebi, S.,... & Sharifi, A. (2024). Assessing and mapping urban ecological resilience using the loss-gain approach: A case study of Tehran, Iran. *Sustainable Cities and Society*, *103*, 105252. https://doi.org/10.1016/j.scs.-2024.105252

Shikary, C., & Rudra, S. (2022). Urban growth prediction for sustainable urban management using Markov Chain Model: a study on Purulia Municipality, West Bengal, India. *Journal of the Indian Society of Remote Sensing*, 50(11), 2229-2244. https://link.springer.com/article/10.1007/s12524-022-01596-7

Simone, C., Iandolo, F., Fulco, I., & Loia, F. (2021). Rome was not built in a day. Resilience and the eternal city: Insights for urban management. *Cities*, 110, 103070. https://doi.org/10.1016/j.cities.-2020.103070

Sivero, L. M., Bartocci, L., Lehtonen, P., & Ebdon, C. (2024). Toward sustainable governance with participatory budgeting. Journal of Public Budgeting, *Accounting & Financial Management*, 36(1), 1-19. DOI: 10.1108/JPBAFM-11-2023-0205

Song, K., Chen, Y., Duan, Y., & Zheng, Y. (2023). Urban governance: A review of intellectual structure and topic evolution. *Urban Governance*. https://doi.org/10.1016/j.ugj.2023.06.001

Tan, J., Gu, K., & Zheng, Y. (2024). Peri-urban planning: A landscape perspective. *Planning Theory*, 23(1), 42-63. https://doi.org/10.1177/14730952231178203

Virtudes, A. (2016). 'Good'Governance Principles in Spatial Planning at Local Scale. *Procedia engineering*, 161, 1710-1714. https://doi.org/10.1016/j.proeng.2016.08.650

Wang, D., & Li, S. (2025). Social conflicts and their resolution paths in the commercialized renewal of old urban communities in China under the perspective of public value. *Journal of Urban Management*, 14(2), 402-417. https://doi.org/10.1016/j.jum.2024.11.007

Wu, M., Yan, B., Huang, Y., & Sarker, M. N. I. (2022). Big data-driven urban management: potential for urban sustainability. *Land*, 11(5), 680. https://doi.org/10.3390/land11050680

Xu, H., Omitaomu, F., Sabri, S., Zlatanova, S., Li, X., & Song, Y. (2024). Leveraging generative AI for urban digital twins: a scoping review on the autonomous generation of urban data, scenarios, designs, and 3D city models for smart city advancement. *Urban Informatics*, 3(1), 29. https://link.springer.com/article/10.1007/s44212-024-00060-w

Yang, L., Duarte, C. M., & Ciriquián, P. M. (2022). Quantifying the relationship between public sentiment and urban environment in Barcelona. *Cities*, 130, 103977. https://doi.org/10.1016/j.-cities.2022.103977

Zhou, Q., & Shi, W. (2022). How does town planning affect urban-rural income inequality: Evidence from China with simultaneous equation analysis. *Landscape and Urban Planning*, 221, 104380. https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2022.104380Get rights and content